Súd:	Mestský súd Bratislava IV
Spisová značka:	B1-7C/23/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu:	1123204270
Dátum vydania rozhodnutia:	31. 10. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ:	Mgr. Róbert Bardač PhD.
ECLI:	ECLI:SK:MSBA4:2024:1123204270.6

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Mestský súd Bratislava IV sudcom Mgr. Róbertom Bardačom, PhD. v spore žalobcu: A. B., nar. XX. XXXXXXX XXXX, bytom C. D. XXXX, právne zastúpený: JUDr. Michal Hrivnák, advokát so sídlom Krížna 44, Bratislava, proti žalovanej: Slovenská republika, za ktorú koná: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky so sídlom Pribinova 2, Bratislava, IČO: 00 151 866, o zaplatenie náhrady nemajetkovej ujmy 10.800 € spôsobenej porušením práva Únie, takto

r o z h o d o l :

I. Konanie sa zastavuje v časti o zaplatenie 1.474,11 €.

II. Žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi sumu 4.000 € do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

III. Vo zvyšku sa žaloba zamieta.

IV. Žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania v rozsahu 100% z priznanej sumy. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej do 60 dní od jeho právoplatnosti.

o d ô v o d n e n i e :

1. Žalobca sa domáhal proti žalovanej zaplatenia sumy 10.800 € a náhrady trov konania. Tvrdil, že je príslušníkom Hasičského a záchranného zboru (ďalej len „HaZZ“), pričom vykonáva štátnu službu v služobnom pomere v súlade so zákonom č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore v znení neskorších predpisov v znení účinnom do 31. októbra 2024 (ďalej len „zákon č. 315/2001 Z. z.“) vo funkcii hasič a do HaZZ bol prijatý na základe rozhodnutia z 5. februára 1997. Tvrdil, že mu vznikol nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch (odkazujúc na § 13 Občianskeho zákonníka), ktorá mu bola spôsobená žalovanou porušením práva Únie, konkrétne porušením smernice Európskeho parlamentu a Rady zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času v platnom znení (ďalej len „smernica 2003/88“), ktorá žalovanou nebola implementovaná správne do slovenského vnútroštátneho práva. Služobný čas žalobcu prekračuje pravidelne 48 h týždenne, čo je v rozpore s čl. 6 písm. b) smernice 2003/88 a služobná pohotovosť nie je započítaná do služobného času. Nie je tak garantovaný minimálny denný a týždenný čas odpočinku, primerané prestávky v práci stanovením maximálneho týždenného pracovného času. Poukázal na to, že podľa judikatúry Súdneho dvora má jednotlivec právo na náhradu škody spôsobenej porušením práva Únie v súlade so zásadou ekvivalencie a efektivity. Tvrdil, že služobný čas žalobcu ako príslušníka HaZZ bol tvorený v r. 2020 a 2021 17 hodinovými zmenami, po ktorých nasledovala 7 hodinová pohotovosť, resp. v r. 2022 a 2023 16 hodinovými zmenami, po ktorých nasledovala 8 hodinová pohotovosť. Žalobca tak odpracoval 24 hodinové zmeny, po ktorých nasledoval spravidla 48 hodinový odpočinok. Žalobca tak v priemere každý tretí týždeň odpracuje cca. 72 hodín, pričom súhrn priemeru prekračuje 48 h týždenne. Dlhodobé nerešpektovanie určeného úniového pracovného času sa u žalobcu prejavilo v rámci osobnostnej sféry

vo vzťahu k ochrane práva na zdravie a na celkovú fyzickú a morálnu integritu. Ide o čas, ktorý žalobca nemohol tráviť so svojou rodinou a nenávratne ho stratil vo svojom osobnom živote. Má to negatívne vplyvy, pretože v porovnaní s kolegami, čo pracujú na denný zmenách nemá pohotovosti započítané do služobného času, ktorý musí pravidelne dorábať, nevie si plánovať rodinné oslavy, sviatky, či osobné aktivity a súčasne je slabšou stranou. Žalovanú sumu určil s ohľadom na počet hodín odpracovaných v rozpore s úniovým právom.

2. Žalovaná Slovenská republika, za ktorú koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky so sídlom Pribinova 2, Bratislava, IČO: 00 151 866 (ďalej len „ministerstvo“), žiadala žalobu zastaviť, alternatívne zamietnuť (č. l. 204 a nasl.). Tvrdila, že sa na vec vecne nevzťahuje smernica 2003/88, pretože to vylučuje čl. 1 ods. 3 smernice 2003/88 v spojení s čl. 2 ods. 1 a 2 smernice Rady z 12. júna 1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci v platnom znení (ďalej len „smernica 89/391“). Tiež podľa žalovanej žalobu pre nesprávne transponovanie smernice môže podať len Európska komisia alebo dotknutá osoba. Žalobca ale nežaluje zamestnávateľa, ale štát. Žalovaná preto nemá pasívnu vecnú legitimáciu. Žalovaná ďalej tvrdila, že smernicu 2003/88 transponovala do právneho poriadku správne a to do ustanovení § 85 ods. 1, § 86 ods. 1 až 3, § 92 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. Vnútroštátny zákonodarca uplatnil v legislatíve odchýlky, ktoré pripúšťa právo Únie. Poukázala na to, že smernica 2003/88 umožňuje štátu stanoviť dlhšie referenčné obdobie až na 6 mesiacov, čo štát využil. Žalobca od 01.05.2023 nie je príslušníkom HaZZ. S plánovaným rozvrhom služobného času bol žalobca informovaný najneskôr tri dni pred začiatkom ďalšieho mesiaca, čo nikdy žalobca nenamietal. Počas roka 2022 vykonal žalobca spolu 728 h služobnej pohotovosti. Za to, že žalobca vykonával službu s nerovnomerne rozvrhnutým služobným časom má žalobca príplatok za zmennosť. Žalobcovi vyplývali viacero výhod sociálneho zabezpečenia, či zdravotnej starostlivosti. V roku 2022 odpracoval žalobca v práci priemerne menej ako je limit 48 h za štvormesačné referenčné obdobie. Do maximálneho času nemožno započítať čas, kedy žalobca čerpá náhradné voľno, dovolenku, dodatkovú dovolenku, PN-ku, OČR-ku, lekára, otcovskú dovolenku alebo je na rekondičnom pobyte, pretože počas týchto období nepracuje podľa pokynov zamestnávateľa ani nevykonáva činnosti vyplývajúce z popisu služobných činností. Žalobca nepreukázal splnenie podmienok pre vznik nároku na náhradu škody. S platovými podmienkami pre výkon služby bol žalobca oboznámený a vedel o nich. Žalobca zrejme v skutočnosti maskuje nárokmi mzdové nároky. Žalobca nepreukázal, že by mu nárok vznikol a to žiadnym spôsobom. Nárok žalobcu je podľa žalovanej nejasný. Žalobca žiadnym spôsobom neoznámil zamestnávateľovi, že odmieta vykonávať služobnú pohotovosť, resp. zamestnávateľ nemal vedomosť o tom, že výkon služobnej pohotovosti považuje alebo pociťuje ako výraznú ujmu. Žalobca neuvádza konkrétne, čím a aká škoda mu bola spôsobená. S plánovaným rozvrhom služobného času je žalobca každý mesiac oboznámený aspoň tri dni pred začiatkom ďalšieho mesiaca a nikdy nenamietal rozvrh. Smernicu žalovaná neporušila a nie je dôvod priznať žalobcovi nemajetkovú ujmu v peniazoch. Žalobca nebol ukrátený na svojich právach.. Ujmu treba posudzovať individuálne. Žalobca nepreukázal, že zásah nielen mohol, ale aj skutočne vyvolal reakciu v jeho súkromnom živote, rodinnom prostredí, profesionálnej sfére, či v inom prostredí. Tvrdila tiež, že podmienkou priznania náhrady nemajetkovej ujmy je vždy existencia závažnej ujmy, resp. že ju možno priznať len, ak došlo k zníženiu dôstojnosti v značnej miere, čo musí dotknutá osoba nielen tvrdiť, ale aj doložiť.

3. Žalobca v replike (č. l. 229) na žalobe zotrval. Tvrdil, že smernica 2003/88 sa musí uplatňovať aj na činnosti hasičskej služby, čo potvrdil aj Súdny dvor, pričom smernica je v dotknutom ustanovení priamo aplikovateľná a žalobca má nárok na náhradu škody. Podľa žalobcu žalovaná je pasívne vecne legitimovaná. Žalovaná ako členský štát Únie je zodpovedná za dodržiavanie, rešpektovanie a zabezpečenie dodržiavania a rešpektovania práva Únie; žalovaná preto má pasívnu vecnú legitimáciu. Ministerstvo je súčasne garant riadnej transpozície smernice. Ide o objektívnu zodpovednosť bez ohľadu na to, ktorý konkrétny orgán sa porušenia práva Únie dopustil, resp. ktorý by mal povinnosť škodu nahradiť. Ďalej tvrdil, že ustanoveniami § 86 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. sa nedosahuje a negarantuje 48 hodinová pracovná doba pre žalobcu, pričom podľa čl. 17 ods. 3 smernice 2003/88 sa nie je možné odchýliť od čl. 6 tejto smernice. Smernica neumožňuje, aby členské štáty prijali inú definíciu pojmu pracovný čas ako definuje smernica. Pracovná pohotovosť je súčasťou tohto pojmu. Štát to tiež nemôže viazať na podmienku. Nie je podstatné, že aj počas pohotovosti počas prítomnosti na pracovisku musí byť žalobca pripravený aktívnu službu kedykoľvek vykonať. Žalobca pritom nie je dostupný len vtedy, ale aj vo voľnom čase, čo eviduje do „knihy vzdialenia“, ak by ho počas voľna bolo treba zavolať. Do služobného času podľa žalobcu treba započítať aj okolnosti podľa § 97 zákona č. 315/2001 Z. z., pretože

sa posudzujú ako výkon štátnej služby. V podaní uviedol aj jednotlivé hodiny, ktoré odpracoval žalobca nad rámec limitu: mesiace 1-4/2022: 904 hodín, t. j. priemer 53,18 h, mesiace 5-8/2022: 863 hodín, t. j. priemer 53,94 h, mesiace 9-12/2022: 967 hodín, t. j. priemer 53,72 h. Nárok si žalobca uplatnil z dôvodu, že u neho došlo v príčinnej súvislosti s porušením práva Únie zo strany žalovaného k vzniku nemajetkovej ujmy. Žalobca v dôsledku rozvrhnutia pracovného času prišiel celkovo o stovky hodín voľného času, ktorý by inak venoval rozvíjaniu svojich osobných, rodinných a priateľských vzťahov, ako aj fyzickej a psychickej relaxácii, cestovaniu, starostlivosti o domácnosť. Žalobca má dve maloleté deti, pričom čas trávený v pohotovosti nemohol venovať deťom, čo zasiahlo aj partnerku žalobcu a prispelo to k rozpadu vzťahu žalobcu. Nemohol sa tiež venovať práci na svojom rodinnom dome. Služobná pohotovosť prispela k zhoršeniu zdravotného stavu žalobcu, ktorý v HaZZ odslúžil 27 rokov a 79 dní. Sumu považuje za primeranú z dôvodu, že opomenutím mu bol spôsobený podstatný, trvalý a sústavný zásah do jeho osobnostných práv. Nárok riadne vyčíslil. Nevyžaduje sa podľa žalobcu iba splnenie podmienky zníženia dôstojnosti fyzickej osoby, či jej vážnosti v spoločnosti, ale môže ísť aj o iné vážne následky na osobnostných právach dotknutého jedinca.

4. Žalovaná sa v duplike (č. l. 213) vyjadrila k replike žalobcu. Tvrdila, že pre konanie je irelevantné, aká je priemerná hodinová sadzba funkčného platu žalobcu, nakoľko sa jedná o majetkovú ujmu a nie o mzdový nárok. Úplne žalobca ignoruje fakt, že zásah do osobnostných práv a rozsah nemajetkovej ujmy je u každého jednotlivca individuálny. Žalobca na účely výpočtu nemajetkovej ujmy pracuje aj so služobnými dňami, ktoré pod ním poukázanú definíciu pracovného času nemožno subsumovať. Poukázala na neutralitu započítavania niektorých položiek do služobného času. Ide teda o skresľujúce a účelovo zavádzajúce prepočty. Spojiť služobnú pohotovosť so závažnými zdravotnými problémami bez lekárskeho posudku je absolútne neopodstatnené, pričom to nemožno považovať za preukázanie príčinnej súvislosti. Požadovaná suma je premrštená a nezdôvodnená a nezodpovedá ani sumám priznávaným pri zásahu do práva na život pri dopravnej nehode. Požadovaná suma musí byť primeraná iným finančným kompenzáciám. Žalovaná žiadala žalobu zamietnuť.

5. Na výzvu súdu žalobca zaslal súdu doplňujúce vyjadrenie (č. l. 252), v ktorom namietol, že okolnosť, či žalobca využil všetky právne prostriedky za účelom odvrátenia škody hroziacej mu zo strany žalovanej nie je rozhodná čo do miery zavinenia žalobcu.

6. Na pojednávaní dňa 10.06.2024 žalobca zobral žalobu späť v rozsahu istiny 1.474,11 € za obdobie od 01.02.2020 do 14.05.2020 (t. j. 3 roky pred podaním žaloby), čo potvrdil vlastnoručne do zápisnice. Na pojednávaní súd umožnil stranám doplniť skutkové tvrdenia. Žalobca v nadväznosti na to v podaní z 04.07.2024 (č. l. 279) tvrdil, že nedošlo k žiadnej transpozícii čl. 6, čl. 16 písm. b), prípadne čl. 17 ods. 3 písm. c) bod iii) smernice 2003/88, pretože jediný predpis, kde tieto ustanovenia transponované boli je Zákonník práce, no ten sa na danú vec nevzťahuje. Žiadny zamestnávateľ nemôže žiadať od zamestnanca, aby odpracoval v priemere viac ako 48 hodín, ak nezískal jeho súhlas; ministerstvo taký súhlas od žalobcu nemá. Na danú vec treba uplatňovať priaznivejšie ustanovenie § 97 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z., ktorého legislatívna zmena prebieha v rámci návrhu na zmenu tohto ustanovenia. Nie je rozhodujúce, ako trávi kto voľný čas, pretože je to individuálne, ale hodnota voľného času je rovnaká, vzácna a nenahraditeľná. Žalobca doplnil, že po späťvzatí žaloby si žalovaný nárok uplatňuje za obdobie od 15.05.2020 do 31.12.2022. Na záver žalobca tvrdil, že referenčné obdobie doposiaľ transponované nebolo, do času výkonu štátnej služby sa započítava všetok čas podľa § 97 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. a evidentne došlo k porušeniu práva Únie v dôsledku absencie transpozície smernice 2003/88, čím sú splnené všetky tri predpoklady pre priznanie náhrady škody. Žiadal, aby súd žalobe vyhovel.

(i) Dokazovanie

7. Súd vykonal dokazovanie nepopretými skutkovými tvrdeniami strán a na návrh žalobcu aj výsluchom žalobcu a listinami, ktorými boli: výzvy na úhradu pohľadávok (pokus o zmier) – odpoveď ministerstva z 06.03.2023, č. SL-OPS-2023/005901 (S-59/2023) (č. l. 13-14), plán služieb: HS13 (č. l. 18-129), personálne rozhodnutie z 05.12.2002, č. 424/2002 (č. l. 130), pracovná zmluva z 05.02.1997 (č. l. 131-132), výplatné pásky za 01/2020 až 12/2022 (č. l. 133-168), výzva na úhradu pohľadávky z 24.02.2023 (č. l. 169-170), predkladacia správa (č. l. 284-295). Žalobca navrhol vykonať ako dôkaz listinu: článok z portálu aktuality.sk zo 06.09.2023 (č. l. 221-227). Tento dôkaz súd nevykonal, pretože daný článok, hoci sa týka problematiky žalôb hasičov proti štátu, nemá potenciál objasniť k danej veci žiadne skutočnosti v spore žalobcu proti žalovanej. Na návrh žalovanej súd vykonal dokazovanie

výsluchom svedka E. F. G., pričom týmto návrhom žalovaná nahradila pôvodný návrh na výsluch svedka H. F. (č. l. 263). Súd nevykonal dokazovanie pokynom č. 35 z r. 2021 (č. l. 308-309) pre nadbytočnosť pre posúdenie veci, pretože medzi stranami nebolo sporné ako prebieha priebeh 24 hodinovej služby. Z takto vykonaného dokazovania zistil súd nasledovný skutkový stav veci.

(ii) Zistený skutkový stav veci

8. Žalobca je od 01.01.2003 až doposiaľ príslušníkom HaZZ, čo je zhodne preukázané z personálneho rozhodnutia prezidenta HaZZ zo dňa 05.12.2002, č. 424/2002. Predtým od 05.02.1997 do 31.12.2022 bol zamestnancom Hlavného mesta SR Bratislava s druhom práce: požiarnik. Z výsluchu žalobcu je preukázané, že od 01.05.2023 žalobca nie je príslušníkom HaZZ a je na výsluhovom dôchodku; aktuálne pôsobí v colnej správe. Do výsluhového dôchodku sa rozhodol ísť žalobca až po 27 rokoch služby kvôli deťom. Pri nástupe do práce bol s podmienkami oboznámený. Chcel vykonávať prácu hasiča, chcel pomáhať ľudom a podmienky výkonu práce neboli nejako podstatné.

9. Zo skutkových tvrdení žalobcu (č. l. 282-283), ktoré neboli účinne žalovanou popreté (vlastné skutkové tvrdenia neposkytla) je preukázané, že žalobca odpracoval v rokoch 2020 až 2022 nasledovné odpracované hodiny: za obdobie týždňov 28/2020 – 1/2021: 1553 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 59,73 h/týždeň, za obdobie týždňov 29/2020 – 2/2021: 1569 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 60,35 h/týždeň, za obdobie týždňov 30/2020 – 3/2021: 1569 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 60,35 h/týždeň, za obdobie týždňov 31/2020 – 4/2021: 1585 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 60,96 h/týždeň, za obdobie týždňov 32/2020 – 5/2021: 1601 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 61,58 h/týždeň, za obdobie týždňov 33/2020 – 6/2021: 1633 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 62,81 h/týždeň, za obdobie týždňov 34/2020 – 7/2021: 1610 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 61,92 h/týždeň, za obdobie týždňov 35/2020 – 8/2021: 1618 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 62,23 h/týždeň, za obdobie týždňov 36/2020 – 9/2021: 1650 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 63,46 h/týždeň, za obdobie týždňov 37/2020 – 10/2021: 1650 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 63,46 h/týždeň, za obdobie týždňov 38/2020 – 11/2021: 1650 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 63,46 h/týždeň, za obdobie týždňov 39/2020 – 12/2021: 1650 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 63,46 h/týždeň, za obdobie týždňov 40/2020 – 13/2021: 1650 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 63,46 h/týždeň, za obdobie týždňov 41/2020 – 14/2021: 1642 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 63,15 h/týždeň, za obdobie týždňov 42/2020 – 15/2021: 1610 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 61,92 h/týždeň, za obdobie týždňov 43/2020 – 16/2021: 1610 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 61,92 h/týždeň, za obdobie týždňov 44/2020 – 17/2021: 1610 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 61,92 h/týždeň, za obdobie týždňov 45/2020 – 18/2021: 1610 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 61,92 h/týždeň, za obdobie týždňov 46/2020 – 19/2021: 1610 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 61,92 h/týždeň, za obdobie týždňov 47/2020 – 20/2021: 1610 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 61,92 h/týždeň, za obdobie týždňov 48/2020 – 21/2021: 1594 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 61,31 h/týždeň, za obdobie týždňov 49/2020 – 22/2021: 1571 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 60,42 h/týždeň, za obdobie týždňov 50/2020 – 23/2021: 1561 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 60,04 h/týždeň, za obdobie týždňov 51/2020 – 24/2021: 1561 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 60,04 h/týždeň, za obdobie týždňov 52/2020 – 25/2021: 1541 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 59,27 h/týždeň, za obdobie týždňov 1/2021 – 26/2021: 1507 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 57,96 h/týždeň, za obdobie týždňov 2/2021 – 27/2021: 1539 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 59,19 h/týždeň, za obdobie týždňov 3/2021 – 28/2021: 1555 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 59,81 h/týždeň, za obdobie týždňov 4/2021 – 29/2021: 1571 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 60,42 h/týždeň, za obdobie týždňov 5/2021 – 30/2021: 1619 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 62,27 h/týždeň, za obdobie týždňov 6/2021 – 31/2021: 1612 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 62 h/týždeň, za obdobie týždňov 7/2021 – 32/2021: 1548 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 59,54 h/týždeň, za obdobie týždňov 8/2021 – 33/2021: 1587 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 61,04 h/týždeň, za obdobie týždňov 9/2021 – 34/2021: 1619 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 62,27 h/týždeň, za obdobie týždňov 10/2021 – 35/2021: 1571 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 60,42 h/týždeň, za obdobie týždňov 11/2021 – 36/2021: 1627 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 62,58 h/týždeň, za obdobie týždňov 12/2021 – 37/2021: 1619 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 62,27 h/týždeň, za obdobie týždňov 13/2021 – 38/2021: 1571 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 60,42 h/týždeň, za obdobie týždňov 14/2021 – 39/2021: 1571 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 60,42 h/týždeň, za obdobie týždňov

15/2021 – 40/2021: 1571 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 60,42 h/týždeň, za obdobie týždňov 16/2021 – 41/2021: 1555 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 59,81 h/týždeň, za obdobie týždňov 17/2021 – 42/2021: 1603 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 61,65 h/týždeň, za obdobie týždňov 18/2021 – 43/2021: 1595 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 61,35 h/týždeň, za obdobie týždňov 19/2021 – 44/2021: 1539 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 59,19 h/týždeň, za obdobie týždňov 20/2021 – 45/2021: 1587 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 61,04 h/týždeň, za obdobie týždňov 21/2021 – 46/2021: 1579 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 60,73 h/týždeň, za obdobie týždňov 22/2021 – 47/2021: 1547 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 59,50 h/týždeň, za obdobie týždňov 23/2021 – 48/2021: 1619 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 62,27 h/týždeň, za obdobie týždňov 24/2021 – 49/2021: 1622 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 62,38 h/týždeň, za obdobie týždňov 25/2021 – 50/2021: 1574 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 60,54 h/týždeň, za obdobie týždňov 26/2021 – 51/2021: 1602 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 61,62 h/týždeň, za obdobie týždňov 27/2021 – 52/2021: 1595 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 61,35 h/týždeň, za obdobie týždňov 28/2021 – 1/2022: 1563 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 60,12 h/týždeň, za obdobie týždňov 29/2021 – 2/2022: 1595 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 61,35 h/týždeň, za obdobie týždňov 30/2021 – 3/2022: 1523 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 58,58 h/týždeň, za obdobie týždňov 31/2021 – 4/2022: 1467 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 56,42 h/týždeň, za obdobie týždňov 32/2021 – 5/2022: 1522 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 58,54 h/týždeň, za obdobie týždňov 33/2021 – 6/2022: 1530 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 58,85 h/týždeň, za obdobie týždňov 34/2021 – 7/2022: 1498 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 57,62 h/týždeň, za obdobie týždňov 35/2021 – 8/2022: 1514 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 58,23 h/týždeň, za obdobie týždňov 36/2021 – 9/2022: 1514 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 58,23 h/týždeň, za obdobie týždňov 37/2021 – 10/2022: 1466 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 56,38 h/týždeň, za obdobie týždňov 38/2021 – 11/2022: 1522 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 58,54 h/týždeň, za obdobie týždňov 39/2021 – 12/2022: 1522 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 58,54 h/týždeň, za obdobie týždňov 40/2021 – 13/2022: 1522 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 58,54 h/týždeň, za obdobie týždňov 41/2021 – 14/2022: 1578 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 60,69 h/týždeň, za obdobie týždňov 42/2021 – 15/2022: 1570 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 60,38 h/týždeň, za obdobie týždňov 43/2021 – 16/2022: 1522 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 58,54 h/týždeň, za obdobie týždňov 44/2021 – 17/2022: 1530 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 58,85 h/týždeň, za obdobie týždňov 45/2021 – 18/2022: 1554 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 59,77 h/týždeň, za obdobie týždňov 46/2021 – 19/2022: 1506 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 57,92 h/týždeň, za obdobie týždňov 47/2021 – 20/2022: 1562 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 60,08 h/týždeň, za obdobie týždňov 48/2021 – 21/2022: 1562 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 60,08 h/týždeň, za obdobie týždňov 49/2021 – 22/2022: 1514 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 58,23 h/týždeň, za obdobie týždňov 50/2021 – 23/2022: 1569 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 60,35 h/týždeň, za obdobie týždňov 51/2021 – 24/2022: 1555 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 59,81 h/týždeň, za obdobie týždňov 52/2021 – 25/2022: 1547 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 59,50 h/týždeň, za obdobie týždňov 1/2022 – 26/2022: 1580 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 60,77 h/týždeň, za obdobie týždňov 2/2022 – 27/2022: 1572 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 60,46 h/týždeň, za obdobie týždňov 3/2022 – 28/2022: 1524 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 58,62 h/týždeň, za obdobie týždňov 4/2022 – 29/2022: 1548 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 59,54 h/týždeň, za obdobie týždňov 5/2022 – 30/2022: 1556 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 59,85 h/týždeň, za obdobie týždňov 6/2022 – 31/2022: 1500 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 57,69 h/týždeň, za obdobie týždňov 7/2022 – 32/2022: 1524 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 58,62 h/týždeň, za obdobie týždňov 8/2022 – 33/2022: 1516 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 58,31 h/týždeň, za obdobie týždňov 9/2022 – 34/2022: 1468 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 56,46 h/týždeň, za obdobie týždňov 10/2022 – 35/2022: 1484 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 57,08 h/týždeň, za obdobie týždňov 11/2022 – 36/2022: 1484 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 57,08 h/týždeň, za obdobie týždňov 12/2022 – 37/2022: 1436 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 55,23 h/týždeň, za obdobie týždňov 13/2022 – 38/2022: 1484 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 57,08 h/týždeň, za obdobie týždňov 14/2022 – 39/2022: 1476 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 56,77 h/týždeň, za obdobie týždňov 15/2022 – 40/2022: 1428 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 54,92 h/týždeň, za obdobie týždňov 16/2022 – 41/2022: 1484 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 57,08 h/týždeň, za obdobie týždňov 17/2022 – 42/2022: 1484 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 57,08 h/týždeň, za obdobie týždňov 18/2022 – 43/2022: 1476 hodín,

čo zodpovedá týždennému priemeru: 56,77 h/týždeň, za obdobie týždňov 19/2022 – 44/2022: 1460 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 56,15 h/týždeň, za obdobie týždňov 20/2022 – 45/2022: 1452 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 55,85 h/týždeň, za obdobie týždňov 21/2022 – 46/2022: 1452 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 55,85 h/týždeň, za obdobie týždňov 22/2022 – 47/2022: 1500 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 57,69 h/týždeň, za obdobie týždňov 23/2022 – 48/2022: 1500 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 57,69 h/týždeň, za obdobie týždňov 24/2022 – 49/2022: 1500 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 57,69 h/týždeň, za obdobie týždňov 25/2022 – 50/2022: 1513 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 58,19 h/týždeň, za obdobie týždňov 26/2022 – 51/2022: 1513 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 58,19 h/týždeň, za obdobie týždňov 27/2022 – 52/2022: 1487 hodín, čo zodpovedá týždennému priemeru: 57,19 h/týždeň.

10. Žalovaná poukazovala na to, že žalobca neuvádzal konkrétne skutkové tvrdenia k žalovanému nároku. Súd však poukazuje na to, že bola to práve žalovaná, ktorá v súvislosti so skutkovými tvrdeniami, t. j. rozsahmi hodín, ktoré žalobca odpracoval (skutkové tvrdenia na č. l. 282-283) neuvádzala žiadne vlastné skutkové tvrdenia, resp. skutkové tvrdenia žalobcu neboli žalovanou účinne popreté a popierala ich len všeobecne a preto ich súd považoval za nesporné. Inými slovami, nepostačovalo, aby sa žalovaná spoliehala na to, čo vytýkala žalobcovi, že neuviedol žiadne skutkové tvrdenia k odpracovaným hodinám v jednotlivých obdobiach. Kým žalobca uvedené tvrdenia počas konania doplnil, žalovaná tak neučinila. Nepostačuje pritom, aby sa strany spoliehali na to, že súd tieto rozhodujúce skutočnosti zistí iniciatívne z príloh, čo výslovne vylučuje § 132 ods. 2 CSP.

11. Z výsluchu žalobcu je preukázané, že počas celého výkonu služby žalobca pôsobil ako radový hasič, jeho nadriadeným je veliteľ čaty, ktorý vykonával aj rozvrh zmien. Nadriadený žalobcu takýto rozvrh robil ďalším 20 príslušníkom. Žalobca slúžil 24 hodinové služby, z toho 16 hodín služby a nasledovalo 8 hodín služobnej pohotovosti na pracovisku, t. j. nebol doma. Toto vo výsluhu potvrdil aj svedok E. G.. Z výsluchu žalobcu je preukázané ďalej, že do zmeny nastupoval na 07:00 s tým, že z domu odchádzal o šiestej. Vychádzalo to na 10 zmien mesačne, bol v robote 240 hodín z čoho sa u započítavalo len 160 hodín, lebo 80 hodín pohotovosti sa nepočíta do fondu pracovného času. Preto kvartálne mu chýbali hodiny a musel si ich raz za čas dorábať. Čo sa týka dennej zmeny, mali výcvik, rôzne činnosti, napríklad upratovanie priestorov, nachystávanie vecí na autách a okolo áut. Počas pohotovosti to boli stále výjazdy, pretože bol na útvare, kde bola hasičská sanitka, ktorá mala niekoľko 4-5 výjazdov za noc aj počas pohotovosti. Budení boli aj tí príslušníci, ktorí nešli na výjazd, ale všetci išli do garáže. Všetci išli vystrojovať auto, aby bolo v pohotovosti, auto muselo byt prichystané na pohotovosť. Z výsluchu je tiež preukázané, že žalobca má dve maloleté deti Emu, ktorá má teraz 11 rokov a Michala, ktorý má 9 rokov. Žijú v rodinnom dome. Voľný čas žalobca trávi s deťmi. Keď mala dcéra 6 rokov a syn 4 roky, opustila žalobcu družka; je tomu asi 5 rokov. Odvtedy sa o deti stará sám s matkou. To znamená, že ich chystá do školy. Keď išiel do zmeny, tak išiel do práce o šiestej a vtedy mu s tým, aby deti išli do školy alebo škôlky musela pomáhať mama, nachystala im desiatu, pretože by to nestihol. Matka žalobcu má 70 rokov, už to nestíha. Oddych medzi zmenami nepovažoval za dostatočný, pretože im bežne volali, že sa má dostaviť do práce. Čo sa týka vzťahu s družkou, nebol ženatý, vnímala to tak, že nebol v noci doma, potom mu to aj vyčítala, že neuspáva žaloba deti, boli vtedy malí, deti mali 4 a 6 rokov. Nebola spokojná s tými službami. Spánok doma a v práci sa nedá porovnávať, pretože v práci svietilo svetlo, nedalo sa oddýchnuť a necítil sa oddýchnutý. S nadriadenými to neriešil, ale bol nespokojný, bolo to veľa hodín. Rozvrh nikdy neodmietol, pretože ho nemal prečo odmietnuť, pretože mu to nariadil nadriadený. Čo sa týka zdravia, posledné prehliadky zdravotné mal také, že má vysoký tlak, na čo sa lieči päť rokov a nemôže spávať. Má to v karte u lekára. Odišiel do výsluhového dôchodku kvôli deťom, aby nerobil 240 hodín, pretože sa stará o dve deti a jeho mama sa nemôže stále o deti starať. Tiež ochorel otec žalobcu. Nedostatok času začal pociťovať v roku 2012, kedy sa mu narodili deti, najprv dcéra a potom syn. Prácu považuje za psychicky, aj fyzicky ťažkú. Zdravotné prehliadky mal každý rok. Po ťažkých výjazdoch mali zo zboru psychológov na konzultácie, asi štyrikrát za rok. Počas práce sa stretol aj s tým, že za jeho prítomnosti zomierali ľudia aj deti.

12. Z výsluhu svedka E. F. G. je preukázané, že so žalobcom mal kolegiálny a pracovný vzťah. Svedok je riaditeľ hasičského a záchranného útvaru hlavného mesta. Sám bol od r. 2003 do 2020 zásahovým hasičom. Zmenová služba má 24 hodín, začínala o 07:00 ráno, končila na druhý deň ráno o 07:00 h. Spočívala v tom, že zahŕňala rozdelenie služobných úloh, prebratie služby od predošlej zmeny, preberanie prostriedkov, porada nadriadených, služobné úlohy, potom nastupuje

zdokonaľovacia odborná príprava, po štyroch hodinách nasleduje prestávka, potom údržba hasičskej techniky a hasičskej stanice ako objektu, potom prestávka každé štyri hodiny, nasleduje telesná príprava všeobecná a zdokonaľovacia. To trvá do 18:00 h večer, potom je samoštúdium, rozbor činnosti a úloh, ktoré boli príslušníkom zadané, t. j. či boli splnené, či treba pokračovať, nasleduje samoštúdium, potom o 22:00 nasleduje určená služobná pohotovosť, kedy príslušníka nadriadený nepoveruje žiadnymi úlohami, a to, čo robí je na príslušníkovi, táto trvá do 06:00, pričom od 06:00 do 07:00 je príprava na odovzdanie služby, kedy nastupuje nová zmena. Počas služobnej pohotovosti, ktorá nadväzuje na výkon služby sa nevyžadujú žiadne služobne úlohy, okrem toho, keď sa vykonáva výjazd – „poplach“ (vtedy musia nastúpiť do 1 minúty na výjazd) a je prerušená služobná pohotovosť alebo príde k plneniu služobných úloh neodkladne, jedná sa o prípravu pred výjazdovou činnosťou. Každá takáto pohotovosť je pracou nadčas. Služby sú plánované na 6 mesiacov, kedy sa rozvrhuje služobný čas. Rozvrhnutie služieb určuje príslušníkovi priamy nadriadený, čiže veliteľ družstva. Systém SAP je softvér, do ktorého nadriadený v rámci kolektívu na hasičskej stanice vkladajú podklady pre mzdy pre mzdovú učtáreň. Potom učtáreň z toho vytvára mzdy. Požiadať o zmenu a preradenie na inú funkciu alebo do iného mesta má každý.

13. Z listu žalobcu odoslaného ministerstvu z 24.02.2023 je preukázané, že žalobca požiadal žalovanú o zaplatenie náhrady nemajetkovej ujmy 10.800 €. Z listu ministerstva z 06.03.2023, č. k. SL-OPS-2023/005901 (S-59/2023) je preukázané, že žalovaná odmietla žalovaný nárok pred podaním žaloby dobrovoľne plniť.

14. Z ostatných dôkazov nezistil súd žiadne iné, pre rozhodnutie významné skutočnosti. Vychádzajúc z vyššie uvedených skutkových zistení a z nižšie uvedeného právneho posúdenia dospel súd k záveru, že žaloba je dôvodná v časti žalovanej sumy.

(iii) Relevantná právna úprava

15. Podľa § 145 ods. 2 zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ak je žaloba vzatá späť sčasti, súd konanie v tejto časti zastaví. O čiastočnom späťvzatí žaloby rozhodne súd v rozhodnutí vo veci samej.

16. Podľa § 2 zákona č. 315/2001 Z. z. zriaďuje sa Hasičský a záchranný zbor (ods. 1). Zbor je jednotne organizovaným zborom, ktorý plní úlohy v rozsahu a za podmienok ustanovených týmto zákonom a osobitnými právnymi predpismi (ods. 2). Zbor je budovaný podľa zásady nadriadenosti a podriadenosti (ods. 3). Zbor je podriadený ministrovi vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „minister“) (ods. 4).

17. Podľa § 68 zákona č. 315/2001 Z. z. služobná disciplína príslušníkov spočíva v dôslednom plnení povinností ustanovených Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, zákonmi, ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi, služobnou prísahou, rozkazmi, nariadeniami, príkazmi a pokynmi nadriadených.

18. Podľa § 69 ods. 3 písm. a) zákona č. 315/2001 Z. z. príslušník je povinný a) plniť osobne, zodpovedne, riadne a včas služobné úlohy uložené rozkazmi, nariadeniami, príkazmi a pokynmi nadriadených, ak bol s nimi riadne oboznámený, b) vykonávať všetky úlohy, ktoré patria k jeho služobným povinnostiam (…), p) dodržiavať služobnú disciplínu.

19. Podľa § 85 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. služobný čas príslušníka je časový úsek, v ktorom príslušník vykonáva štátnu službu a je k dispozícii služobnému úradu.

20. Podľa § 86 zákona č. 315/2001 Z. z. služobný čas príslušníkov môže byť rozvrhnutý nerovnomerne. Nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas príslušníkov je rozvrhnutý na obdobie šiestich mesiacov (ods. 1). Pri nerovnomernom rozvrhnutí nesmie byť dĺžka služobného času v jednotlivých služobných dňoch vyššia ako 18 hodín. Celková dĺžka vykonávania štátnej služby a na ňu bezprostredne nadväzujúcej určenej služobnej pohotovosti v mieste vykonávania štátnej služby je najviac 24 hodín v služobnom dni (ods. 2). Za služobný deň podľa odseku 2 sa považuje deň, v ktorom príslušník podľa rozvrhu služobného času vykonáva štátnu službu (ods. 3). Vykonávanie služobných činností príslušníkov s nerovnomerne rozvrhnutým služobným časom sa rozvrhuje spravidla na obdobie jedného mesiaca. S plánovaným rozvrhom služobného času musí byť príslušník oboznámený najneskôr tri dni pred

začiatkom kalendárneho mesiaca. Vo výnimočných prípadoch môže nadriadený určiť nástup na vykonávanie služby aj v čase kratšom ako tri dni pred plánovaným nástupom na vykonávanie štátnej služby (ods. 4).

21. Podľa § 97 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. ako vykonávanie štátnej služby sa posudzuje čas a) čerpania dovolenky, b) plateného služobného voľna, c) zdokonaľovacej služby podľa osobitného predpisu, d) účasti na rekondičnom pobyte, e) prehlbovania kvalifikácie, f) zvyšovania kvalifikácie, g) prestávok na dojčenie, h) náhradného voľna za štátnu službu nadčas a náhradného voľna za štátnu službu vo sviatok, i) keď príslušník nevykonáva štátnu službu, pretože je sviatok pripadajúci na jeho inak obvyklý služobný deň, j) neprítomnosti príslušníka v štátnej službe z dôvodu 1. dočasnej neschopnosti na vykonávanie štátnej služby z dôvodu choroby alebo úrazu, 2. karantény, 3. materskej dovolenky a rodičovskej dovolenky do troch rokov veku dieťaťa, starostlivosti o dieťa s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom vyžadujúcim osobitnú starostlivosť do šiestich rokov dieťaťa, 4. zaradenia príslušníka mimo činnej štátnej služby podľa § 52, ak sa preukáže, že nebol dôvod na zaradenie mimo činnej štátnej služby, k) vykonávania funkcie národného experta Slovenskej republiky v inštitúciách Európskej únie, l) vykonávania uvoľneného funkcionára príslušného odborového orgánu podľa § 160 ods. 2.

22. Podľa § 193 zákona č. 315/2001 Z. z. na služobný pomer príslušníkov sa použijú primerane ustanovenia § 39, § 40 ods. 11, § 64 ods. 1 písm. a) a c), § 85 a 86, § 88 až 90, § 95, § 98 a 99, § 105, § 109 až 117, § 129 až 132, § 136 až 138, § 141 ods. 2 až 5, § 142 a 143, § 145 až 151, § 152 ods. 1, 2, ods. 4 tretej vety, ods. 5 a 7, § 152a, § 152b, § 152c, § 157 ods. 1 a 2, § 166 ods. 3, § 177 a 178, § 222, § 230, § 231 ods. 4, § 232 až 240 a § 250b ods. 6 a 7 Zákonníka práce.

23. Podľa § 85 ods. 9 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákonník práce“) priemerný týždenný pracovný čas zamestnanca vrátane práce nadčas nesmie prekročiť 48 hodín.

24. Podľa § 1 písm. a) zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení účinnom do 30. júna 2023 (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“) tento zákon upravuje zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci.

25. Podľa § 2 písm. a) zákona č. 514/2003 Z. z. na účely tohto zákona výkon verejnej moci je rozhodovanie a úradný postup orgánov verejnej moci o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb.

26. Podľa § 3 ods. 1 písm. d) zákona č. 514/2003 Z. z. štát zodpovedá za podmienok ustanovených týmto zákonom za škodu, ktorá bola spôsobená orgánmi verejnej moci, okrem tretej časti toho zákona, pri výkone verejnej moci nesprávnym úradným postupom.

27. Podľa § 4 ods. 1 písm. e) zákona č. 514/2003 Z. z. vo veci náhrady škody, ktorá bola spôsobená orgánom verejnej moci podľa § 3 ods. 1, koná v mene štátu ministerstvo alebo iný ústredný orgán štátnej správy, ak v dôsledku nesprávneho prebratia smernice Európskej únie alebo ak v dôsledku nedodržania lehoty určenej na jej prebratie vznikla škoda pri výkone verejnej moci v oblasti štátnej správy, ktorá patrí do pôsobnosti tohto ministerstva alebo tohto ústredného orgánu štátnej správy.

28. Podľa § 9 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. štát zodpovedá za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom. Za nesprávny úradný postup sa považuje aj porušenie povinnosti orgánu verejnej moci urobiť úkon alebo vydať rozhodnutie v zákonom ustanovenej lehote, nečinnosť orgánu verejnej moci pri výkone verejnej moci, zbytočné prieťahy v konaní alebo iný nezákonný zásah do práv, právom chránených záujmov fyzických osôb a právnických osôb; za nesprávny úradný postup sa nepovažuje postup alebo výsledok postupu Národnej rady Slovenskej republiky pri výkone jej pôsobnosti podľa čl. 86 písm. a) a d) Ústavy Slovenskej republiky a postup alebo výsledok postupu vlády Slovenskej republiky pri výkone jej pôsobnosti podľa čl. 119 písm. b) Ústavy Slovenskej republiky.

29. Podľa § 9 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. pri posudzovaní nesprávneho úradného postupu súdu spočívajúceho v porušení povinnosti urobiť úkon alebo vydať rozhodnutie v zákonom ustanovenej

lehote, v nečinnosti pri výkone verejnej moci alebo v zbytočných prieťahoch v konaní možno vychádzať len z výsledkov vybavenia sťažnosti na prieťahy, žiadosti o prešetrenie vybavenia sťažnosti na prieťahy, z právoplatného rozhodnutia vydaného v disciplinárnom konaní, ktorým sa rozhodlo o tom, že sudca sa dopustil disciplinárneho previnenia, ktoré má za následok prieťahy v súdnom konaní, právoplatného rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorým sa rozhodlo, že bolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov alebo z právoplatného rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti, ktorým Ústavný súd Slovenskej republiky konštatoval, že sa porušilo právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov.

30. Podľa § 9 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. právo na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom má ten, komu bola takým postupom spôsobená škoda.

31. Podľa § 15 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, nezákonným zatknutím, zadržaním alebo iným pozbavením osobnej slobody, rozhodnutím o treste, o ochrannom opatrení alebo rozhodnutím o väzbe, ako aj nárok na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom je potrebné vopred predbežne prerokovať na základe písomnej žiadosti poškodeného o predbežné prerokovanie nároku (ďalej len „žiadosť“) s príslušným orgánom podľa § 4 a 11.

32. Podľa § 16 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z., ak príslušný orgán neuspokojí nárok na náhradu škody alebo jeho časť do šiestich mesiacov odo dňa prijatia žiadosti, môže sa poškodený domáhať uspokojenia nároku alebo jeho neuspokojenej časti na súde.

33. Podľa § 17 zákona č. 514/2003 Z. z. uhrádza sa skutočná škoda a ušlý zisk, ak osobitný predpis neustanovuje inak (ods. 1). V prípade, ak iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, uhrádza sa aj nemajetková ujma v peniazoch, ak nie je možné uspokojiť ju inak (ods. 2).

34. Podľa § 3 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány.

35. Podľa čl. 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej len „Ústava“) Slovenská republika môže medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo na základe takej zmluvy preniesť výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvá a Európsku úniu. Právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Prevzatie právne záväzných aktov, ktoré vyžadujú implementáciu, sa vykoná zákonom alebo nariadením vlády podľa čl. 120 ods. 2.

36. Podľa čl. 265 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, ak Európsky parlament, Európska rada, Rada, Komisia alebo Európska centrálna banka porušia zmluvy svojou nečinnosťou, môžu členské štáty a ostatné orgány Únie podať Súdnemu dvoru Európskej únie žalobu, aby potvrdil, že došlo k takémuto porušeniu. Tento článok sa primerane uplatní na orgány, úrady a agentúry Únie, ktoré opomenú konanie.

37. Podľa čl. 288 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie smernica je záväzná pre každý členský štát, ktorému je určená, a to vzhľadom na výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, pričom sa voľba foriem a metód ponecháva vnútroštátnym orgánom.

38. Podľa čl. 31 Charty základných práv Európskej únie každý pracovník má právo na pracovné podmienky, ktoré zohľadňujú jeho zdravie, bezpečnosť a dôstojnosť (ods. 1). Každý pracovník má právo na stanovenie najvyššej prípustnej dĺžky pracovného času, denný a týždenný odpočinok, ako aj každoročnú platenú dovolenku (ods. 2).

39. Podľa čl. 2 smernice 2003/88 táto smernica sa vzťahuje na: a) minimálne doby denného odpočinku, týždenného odpočinku a ročnej dovolenky, prestávky v práci a na maximálny týždenný pracovný čas a b) určité aspekty nočnej práce, práce na zmeny a rozvrhnutie práce.

40. Podľa čl. 1 ods. 3 smernice 2003/88 táto smernica sa vzťahuje na všetky odvetvia činností, verejné a súkromné, v zmysle článku 2 smernice 89/391/EHS bez toho, aby boli dotknuté články 14, 17, 18 a 19 tejto smernice.

41. Podľa čl. 2 ods. 1 smernice 2003/88 na účely tejto smernice platia tieto definície: "pracovný čas" je akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a/alebo praxou.

42. Podľa čl. 2 ods. 2 smernice 2003/88 na účely tejto smernice platia tieto definície: "čas odpočinku" je akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom.

43. Podľa čl. 6 smernice 2003/88 členské štáty prijmú opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie toho, že v súlade s potrebou chrániť bezpečnosť a zdravie pracovníkov: a) týždenný pracovný čas bude obmedzený zákonmi, inými právnymi predpismi alebo správnymi opatreniami alebo kolektívnymi zmluvami alebo dohodami medzi sociálnymi partnermi; b) priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín.

44. Podľa čl. 16 písm. b) smernice 2003/88 členské štáty môžu ustanoviť: pre uplatňovanie článku 6 (maximálny týždenný pracovný čas) referenčné obdobie nepresahujúce štyri mesiace. Doby platenej ročnej dovolenky priznané v súlade s článkom 7 a doby pracovnej neschopnosti sa nezahŕňajú alebo sú pri výpočte priemeru neutrálne.

45. Podľa čl. 17 ods. 2 smernice 2003/88 odchýlky uvedené v odsekoch 3, 4 a 5 sa môžu prijať prostredníctvom zákonov, iných právnych predpisov alebo správnych opatrení alebo prostredníctvom kolektívnych zmlúv alebo dohôd medzi sociálnymi partnermi za predpokladu, že príslušným pracovníkom sa poskytne rovnocenný náhradný čas odpočinku alebo že vo výnimočných prípadoch, keď nie je z objektívnych dôvodov možné poskytnúť rovnocenný náhradný čas odpočinku, sa dotknutým pracovníkom poskytne primeraná ochrana.

46. Podľa čl. 17 ods. 3 písm. c) zarážka iii) smernice 2003/88 v súlade s odsekom 2 tohto článku sa môžu vykonať odchýlky článkov 3, 4, 5, 8 a 16: c) v prípade činností spojených s potrebou nepretržitej služby alebo výroby, najmä: služby tlače, rádia, televízie, filmovej tvorby, pôšt a telekomunikácií, sanitky, protipožiarne služby a služby civilnej ochrany.

47. Podľa čl. 18 ods. 1 smernice 2003/88 odchýlky z článkov 3, 4, 5, 8 a 16 sa môžu urobiť prostredníctvom kolektívnych zmlúv alebo dohôd uzavretých medzi sociálnymi partnermi na vnútroštátnej alebo regionálnej úrovni alebo v súlade s pravidlami ustanovenými v týchto zmluvách, prostredníctvom kolektívnych zmlúv alebo dohôd uzavretých medzi sociálnymi partnermi na nižšej úrovni.

48. Podľa čl. 19 ods. 1 smernice 2003/88 možnosť odchýlky z od článku 16 písm. b) uvedenej v článku 17 ods. 3 a v článku 18 nemôže viesť k ustanoveniu referenčného obdobia dlhšieho ako šesť mesiacov.

49. Podľa čl. 22 ods. 1 smernice 2003/88 členský štát má možnosť neuplatňovať článok 6 pri zachovávaní všeobecných zásad ochrany bezpečnosti a zdravia pracovníkov a za predpokladu, že príjme nevyhnutné opatrenia, aby sa zabezpečilo, že: a) žiadny zamestnávateľ nevyžaduje, aby pracovník pracoval dlhšie ako 48 hodín počas doby siedmich dní, ktorá sa vypočíta ako priemer za referenčné obdobie uvedené v článku 16 písm. b), pokiaľ najprv nezískal súhlas pracovníka vykonávať takúto prácu; b) žiadnemu pracovníkovi nevznikne zo strany jeho zamestnávateľa ujma za to, že nie je ochotný súhlasiť s vykonávaním takejto práce; c) zamestnávateľ vedie aktuálne záznamy o všetkých pracovníkoch, ktorí vykonávajú takúto prácu; d) záznamy sa dajú k dispozícii príslušným orgánom, ktoré môžu, z dôvodov spojených s bezpečnosťou a/alebo ochranou zdravia pracovníkov, zakázať alebo obmedziť možnosť prekročenia maximálneho týždenného pracovného času; e) zamestnávateľ poskytne príslušným orgánom na ich žiadosť informácie o prípadoch, kedy pracovníci dali súhlas k práci presahujúcej 48 hodín v dobe siedmich dní, čo sa vypočíta ako priemer za referenčné obdobie uvedené v článku 16 písm. b).

50. Podľa čl. 23 smernice 2003/88 bez toho, aby bolo dotknuté právo členských štátov pripravovať, vzhľadom na meniace sa okolnosti, odlišné legislatívne, regulačné alebo zmluvné opatrenia v oblasti pracovného času, pokiaľ sa dodržiavajú minimálne požiadavky stanovené v tejto smernici, vykonávanie tejto smernice nevytvára platné reálne dôvody na zníženie všeobecnej úrovne ochrany poskytovanej pracovníkom.

51. Podľa čl. 2 ods. 1 smernice 89/391 táto smernica sa vzťahuje na všetky odvetvia činnosti, verejné a súkromné (priemysel, poľnohospodárstvo, obchod, administratívu, služby, vzdelávanie, kultúru, voľný čas atď.).

52. Podľa čl. 2 ods. 2 smernice 89/391 táto smernica sa neuplatňuje tam, kde sú s ňou nevyhnutne v rozpore charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti verejných služieb, ako sú napríklad ozbrojené sily, polícia alebo pre určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany. V takom prípade sa bezpečnosť a ochrana zdravia pracovníkov, pokiaľ je to možné, musí zabezpečiť v zmysle cieľov tejto smernice.

53. Relevantnou pre na danú vec je aj judikatúra Súdneho dvora, ktorú uvádza konajúci súd ďalej v texte, pretože hmotnoprávne predpoklady zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú porušením práva Únie vyplývajú len z judikatúry Súdneho dvora. Judikatúru Súdneho dvora uvádza súd v súlade s citačnou praxou Súdneho dvora (bližšie na https://curia.europa.eu/jc-ms/jcms/P_126035/sk/).

(iv) Aplikácia relevantnej právnej úpravy na zistený skutkový stav

54. V prvom rade súd rozhodol o čiastočnom späťvzatí žaloby v rozsahu istiny 1.474,11 €, voči čomu žalovaná nenamietala vážnymi dôvodmi, hoci k tomu došlo po otvorení pojednávania. Súd preto vo výroku I. konanie zastavil podľa § 145 ods. 2 CSP v rozsahu istiny 1.474,11 €, pričom tak súd učinil až v rozhodnutí vo veci samej.

55. Podstatou sporu bol nárok žalobcu týkajúci sa zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú žalobcovi porušením práva Únie. Právo Únie pod pojem škody zahrňuje aj nemajetkové ujmy.

56. Zásada zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú jednotlivcom porušením práva Únie, ktoré je mu pripísateľné, je súčasťou systému Zakladajúcich zmlúv Únie, na ktorých je založená Únia (napr. rozsudky Súdneho dvora z 26. januára 2010, Transportes Urbanos y Servicios Generales, C-118/08, EU:C:2010:39, bod 29, a z 18. januára 2022, Thelen Technopark Berlin, C-261/20, EU:C:2022:33, bod 42).

57. Zakladajúce zmluvy Únie sú súčasťou slovenského právneho poriadku v zmysle čl. 7 ods. 2 Ústavy.

58. Súd má právomoc vo veci konať, pretože ide o nároky žalobcu z mimozmluvnej zodpovednosti štátu. Ide o súkromnoprávny spor a ako taký patrí do právomoci civilného súdnictva podľa § 3 CSP, pretože takéto veci neprejednávajú ani nerozhodujú iné orgány. Spory jednotlivca zo štátom pre porušenie práva Únie nerozhoduje ani Súdny dvor. Pasívna vecná legitimácia žalovanej je daná, pretože žalobca žaluje štát pre nesprávnu transpozíciu smernice, čo je povinnosť štátu. Preto je správne pasívne legitimovaným štát, ak sa vyvodzuje zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú porušením jeho povinnosti transponovať smernicu. V danej veci nejde o žalobu podľa čl. 265 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie pre porušenie povinností členského štátu, ktorý by inak patril do právomoci Súdneho dvora. Nie je preto dôvod pre zastavenie konania, čo požadovala žalovaná.

59. Hmotnoprávne podmienky nároky zo zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú porušením práva Únie vyplývajú len z judikatúry Súdneho dvora. Preto súd pri posudzovaní dotknutých právnych otázok vychádzal z práva Únie tak ako ho vykladá Súdny dvor.

60. Podľa Súdneho dvora, pokiaľ ide o podmienky vzniku zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú jednotlivcom porušeniami práva Únie, ktoré sú tomuto štátu pripísateľné, poškodení jednotlivci majú právo na náhradu, keď sú splnené tri podmienky, t. j. že (a) cieľom porušeného právneho predpisu je priznanie práv jednotlivcom, že (b) porušenie je dostatočne závažné a napokon, že (c) existuje priama príčinná súvislosť medzi porušením povinnosti, ktorá prislúcha štátu, a škodou, ktorú utrpeli poškodené

osoby (napr. rozsudok z 5. marca 1996, Brasserie du pecheur SA, C-46/93 a C-48/93, EU:C:1996:79, bod 51). Súd skúmal, či žalobca tieto podmienky preukázal.

61. Pre úplnosť súd dodáva, že slovenská právna úprava neobsahuje úpravu vymáhania nárokov titulom náhrady škody (v majetkovej, ale aj v nemajetkovej sfére) spôsobenej štátom porušením práva Únie. V tejto situácii preto súd zohľadnil požiadavky tzv. národnej procesnej autonómie, že ak žalobca preukáže uvedené tri podmienky, štát musí (s výhradou nároku na náhradu škody, ktorý má základ priamo v práve Únie) napraviť následky spôsobenej škody podľa vnútroštátneho práva upravujúceho zodpovednosť za spôsobenú škodu, pričom podmienky náhrady škody stanovené vo vnútroštátnych právnych úpravách nemôžu byť menej výhodné ako podmienky týkajúce sa obdobných vnútroštátnych prostriedkov nápravy (zásada ekvivalencie) a nemôžu byť upravené tak, aby viedli k praktickej nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu získania náhrady (zásada efektivity) (napr. rozsudok Súdneho dvora zo 4. októbra 2018, Kantarev, C-571/16, EU:C:2018:807, bod 123).

62. V záujme učiniť zadosť zásade ekvivalencie súd na daný vzťah strán aplikoval ustanovenia zákona č. 514/2003 Z. z., ktorý je povahou veci najbližšie tým vzťahom, o ktoré ide v danej veci. Nesprávna transpozícia (prebratie) smernice sa považuje za nesprávny úradný postup štátu podľa § 9 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. v spojení s § 4 ods. 1 písm. e) zákona č. 514/2003 Z. z. a tento predpis aj upravuje podmienky a kritéria na priznanie nemajetkovej ujmy v peniazoch (rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 26. júna 2024, č. k. 10Co/20/2024-150). Preto súd po právnej stránke nekvalifikoval nároky žalobcu v režime nárokov z porušenia práva na ochranu osobnosti podľa § 13 Občianskeho zákonníka.

63. Zásada ekvivalencie takto bude naplnená, pretože uplatňovanie nárokov žalobcu titulom náhrady škody voči štátu porušením práva Únie nebude menej výhodné ako podmienky uplatňovania nárokov na náhradu škody voči štátu v iných (vnútroštátnych) prípadoch. Tieto požiadavky vyplývajúce z ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z. aplikoval súd na danú vec s primeraným zohľadnením (analógiou), ktorú si vyžaduje uplatňovanie nárokov z práva Únie v zmysle judikatúry Súdneho dvora.

64. Súd pritom zohľadnil, aby nebola naplnená len zásada ekvivalencie, ale súčasne aj zásada efektivity. Inými slovami, súd na vec aplikoval zákon č. 514/2003 Z. z. s takým potrebným zohľadnením noriem tohto zákona, resp. v prípade potreby aj ich neaplikovaním tak, aby to neviedlo k praktickej nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu získania náhrady škody (cit. rozsudok vo veci Kantarev, vyššie v ods. 61). Opačný prístup by viedol k porušeniu zásady efektivity.

65. Súčasne súd aplikoval relevantné právo Únie tak, aby naplnil effet utile (tzv. plný účinok) práva Únie, čo je výkladový, resp. aplikačný prístup kladúci dôraz na uskutočnenie cieľa právnej normy alebo interpretovaného aplikovaného ustanovenia (napr. Tichý, L., Kocí, M.: Effet utile v právu EU. In Právník, 2015, roč. 154, č. 2, s. 168). V skratke, súd aplikoval právo Únie tak, aby naplnil požiadavky, ktoré na vnútroštátny súd kladie právo Únie.

66. Žalobca preukázal, že pred podaním žaloby, v súlade s § 15 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z., predbežne prerokoval svoj nárok, čo je požiadavka, na ktorej je dôvodné trvať podľa zásady ekvivalencie. Žalobca doručil žalovanej list z 24. februára 2023, v ktorej žalovanú požiadal o zaplatenie žalovaného nároku. Z dokazovania (ods. 13) vyplynulo, že žalovaná žalobcovi žalovaný nárok odmietla plniť. Na to, že došlo k prerokovaniu nemá vplyv, že žalobca neposudzoval svoje nároky ako nároky zo zákona č. 514/2003 Z. z., ale ako nároky podľa Občianskeho zákonníka, pretože nie je rozhodujúce ako svoje nároky žalobca právne kvalifikoval. Aj bez toho by však bolo potrebné nárok považovať za prerokovaný vzhľadom na to, že od doručenia žaloby žalovanej na vyjadrenie do rozhodnutia súdu uplynula doba viac ako 6 mesiacov, ktorú na prerokovanie predpisuje ustanovenie § 15 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z.

(a) Porušenie právnej normy Únie a priznanie práv jednotlivcom

67. Prvá podmienka vyžaduje preukázať, že bola porušená právna norma Únie, ktorá má za cieľ priznať jednotlivcom práva.

68. Ustanovenie čl. 6 písm. b) smernice 2003/88 predstavuje pravidlo sociálneho práva Únie s osobitným významom, z ktorého má mať prospech každý pracovník, keďže je minimálnou požiadavkou určenou na zaistenie bezpečnosti a ochrany jeho zdravia, ktoré ukladá členským štátom povinnosť stanoviť 48-

hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas, v súvislosti s ktorou je výslovne stanovené, že zahŕňa nadčasy, a od ktorej sa v prípade neprebratia článku 22 ods. 1 tejto smernice do vnútroštátneho práva nemožno v žiadnom prípade odchýliť, pokiaľ ide o činnosť hasičov, čo potvrdil Súdny dvor (napr. v rozsudku z 25. novembra 2010, Günter Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, bod 33).

69. Ustanovenie čl. 6 písm. b) smernice 2003/88 má priamy účinok, čo výslovne potvrdil Súdny dvor (rozsudok z 5. októbra 2004, Pfeiffer a i., C-397/01 až C-403/01, EU:C:2004:584, bod 106).

70. Priamy účinok znamená, že žalobca sa môže dovolávať takéhoto ustanovenia priamo proti žalovanej. Aplikácia tohto ustanovenia pritom nie je viazaná na splnené žiadnej ďalšej podmienky, čo potvrdil Súdny dvor (rozsudok zo 14. októbra 2010, Günter Fuß, C-243/09, EU:C:2010:609, bod 57).

71. V skratke, ustanovenie čl. 6 písm. b) smernice 2003/88 priznáva práva jednotlivcom a prvá podmienka je splnená.

(b) Dostatočne závažné porušenie normy

72. Druhá podmienka vyžaduje preukázať, že porušenie normy je dostatočne závažné.

73. Cieľom smernice 2003/88 je stanovenie minimálnych požiadaviek určených na zlepšenie životných a pracovných podmienok pracovníkov prostredníctvom aproximácie vnútroštátnych ustanovení týkajúcich sa najmä dĺžky pracovného času, čo ustálene potvrdzuje Súdny dvor v judikatúre (napr. v rozsudku z 20. novembra 2018, Sindicatul Familia Constanţa a i., C-147/17, EU:C:2018:926, bod 39, alebo zo 7. júla 2022, Coca-Cola European Partners Deutschland GmbH, C-257/21 a C-258/2021, EU:C:2022:529, bod 46).

74. Právo na stanovenie najvyššej prípustnej dĺžky pracovného času a denný a týždenný odpočinok pracovníka, ktoré rozvíja práve smernica 2003/88, je natoľko významným, že je zakotvené priamo v čl. 31 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie.

75. Súdny dvor už skôr judikoval, že nedodržanie požiadaviek upravených v čl. 6 písm. b) smernice 2003/88 počas referenčného obdobia je zjavným porušením judikatúry Súdneho dvora a musí sa považovať za dostatočne závažné porušenie práva Únie (napr. rozsudok z 25. novembra 2010, Günter Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, bod 58). To podľa Súdneho dvora zakladá aj splnenie druhej podmienky nevyhnutnej pre existenciu nároku na náhradu škody.

76. Žalobca v žalobe poukazoval na obdobie porušenia predchádzajúce trom rokom od podania žaloby a toto porušovanie trvalo aj v čase rozhodnutia súdu. Vzhľadom na to, že Súdny dvor už dňa 25. novembra 2010 v cit. rozsudku C-429/09 konštatoval, že porušenie čl. 6 písm. b) smernice 2003/88 počas referenčného obdobia je zjavným porušením judikatúry Súdneho dvora a musí sa považovať za dostatočne závažné porušenie práva Únie, potom súd konštatuje, že ak uvedenú judikatúru žalovaná nerešpektovala, dopustila sa závažného porušenia, ktoré je predpokladom pre vznik zodpovednosti za škodu porušením práva Únie. Druhá podmienka je preto tiež splnená.

(c) Príčinná súvislosť medzi porušením a škodou

77. Tretia podmienka vyžaduje preukázať, že medzi (i) porušením a (ii) škodou spôsobenou jednotlivcovi existuje (iii) priama príčinná súvislosť. Táto podmienka teda kombinuje tri ďalšie podmienky.

78. V prvom rade, žalobca musel preukázať, či ustanovenie čl. 6 písm. b) smernice 2003/88, ktorého sa žalobca pre jeho priamy účinok môže dovolávať priamo a ktoré mu priznáva práva, žalovaný pri transpozícii práva Únie skutočne skutočne porušil.

79. Smernica 2003/88 stanovuje minimálne ustanovenia, ktoré členské štáty Únie (vrátane žalovanej) musia transponovať do vnútroštátnych právnych predpisov. Ide o právnu povinnosť žalovanej uloženú jej ustanovením čl. 23 smernice 2003/88, ktorá je pre žalovanú záväzná podľa čl. 288 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

80. Žalovaná namietala, že povinnosti, ktoré jej ukladá čl. 23 smernice 2003/88 sa nevzťahujú na hasičov s poukazom na čl. 1 ods. 3 smernice 2003/88 v spojení s čl. 2 ods. 1 a 2 smernice 89/391. Konajúci súd sa s touto námietkou žalovanej nestotožnil z nasledovných dôvodov (ods. 81-91 nižšie).

81. Po prvé, samotné znenie čl. 1 ods. 3 smernice 2003/88 upravuje, že smernica sa vzťahuje na všetky odvetvia činnosti verejné a súkromné, ktoré sú vymedzené v čl. 2 smernice 89/391. Preto už len z tohto hľadiska nie je možné dospieť k záveru, že by sa bez ďalšieho smernica 2003/88 nemala vzťahovať na verejné odvetvia, čo je autonómny pojem práva Únie.

82. Práve naopak, táto smernica výslovne stanovuje, že sa vzťahuje aj na verejné odvetvia činností. Vnútroštátny zákonodarca, ktorý je podľa čl. 23 smernice 2003/88 povinný túto smernicu implementovať sa preto nemôže oslobodiť spod povinností podľa tejto smernice jednoducho len tým, že formálne služobné pomery hasičov vyjme spod režimu Zákonníka práce a podradí ich pod režim služobného zákona č. 315/2001 Z. z.

83. Treba tiež dodať, že samotná povinnosť členského štátu vyplývajúca zo smernice, ktorou je dosiahnuť výsledok stanovený smernicou, ako aj povinnosť prijať všetky opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy na zabezpečenie splnenia tejto povinnosti, sa vzťahuje na úplne všetky orgány členských štátov. Čiže aj tie, ktoré sú vo verejnoprávnom postavení (rozsudok Súdneho dvora z 15. apríla 2008, Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, bod 85).

84. Po druhé, pojem „pracovník“ sa nemôže vykladať rôzne podľa vnútroštátnych právnych predpisov, ale má autonómny význam, ktorý je vlastný právu Únie. Tento pojem sa posudzuje podľa objektívnych kritérií, ktoré charakterizujú pracovnoprávny vzťah so zreteľom na práva a povinnosti dotknutých osôb. Charakteristickým znakom pracovnoprávneho vzťahu podľa práva Únie je okolnosť, že určitá osoba vykonáva po určitú dobu v prospech inej osoby a pod jej vedením činnosti, za ktoré poberá odmenu (rozsudok zo 14. októbra 2010, Union syndicale Solidaires Isere, C-428/09, EU:C:2010:612, bod 28 a citovaná judikatúra). Pracovnoprávny vzťah predpokladá existenciu vzťahu podriadenosti medzi pracovníkom a jeho zamestnávateľom. Existencia takéhoto vzťahu sa posudzuje v každom konkrétnom prípade podľa všetkých prvkov a okolností, ktoré charakterizujú vzťahy medzi stranami (rozsudok z 10. septembra 2015, Holterman Ferho Exploitatie a i., C-47/14, EU:C:2015:574, bod 46).

85. V danom prípade je žalobca v služobnom pomere v režime podriadenosti k HaZZ, čo vyplýva výslovne z § 2 ods. 3 zákona č. 315/2001 Z. z., pričom tieto činnosti vykonáva po určitú dobu počas rozvrhnutých zmien v prospech služobného úradu, ktorému je k dispozícii počas služobného času a pod jednotným velením, za čo žalobca poberá služobný plat. Z vyššie uvedených kritérií výkladu pojmu „pracovník“, ktorý sa používa v smernici 2003/88 (vyššie v ods. 81 až 84) je preto zrejmé, že žalobca pod tento pojem spadá, aj keď je z hľadiska vnútroštátneho práva v služobnom pomere a nemá pracovný pomer podľa Zákonníka práce. Súd preto uzatvára, že žalobca spadá pod rámec pojmu „pracovník“ tak ako tento pojem chápe smernica 2003/88.

86. Po tretie, súd sa zaoberal tým, či činnosť hasiča podľa zákona č. 315/2001 Z. z. spadá pod režim ustanovenia čl. 2 ods. 1 a 2 smernice 391/89, na ktoré odkazuje smernica 2003/88 a dospel k záveru, že spadá. Smernica 391/89 sa podľa jeho čl. 2 ods. 2 neuplatňuje tam, kde sú s ňou nevyhnutne v rozpore charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti verejných služieb, ako sú napríklad ozbrojené sily, polícia alebo pre určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany. I v takom prípade sa ale podľa tohto ustanovenia bezpečnosť a ochrana zdravia pracovníkov, pokiaľ je to možné, musí zabezpečiť v zmysle cieľov tejto smernice.

87. Táto otázka je posudzovaná Súdnym dvorom ustálene tak, že smernica 2003/88 sa uplatňuje na činnosti hasičského zboru, aj keď sú vykonávané zásahovými silami v teréne a nezáleží na tom, že sú zamerané na boj proti požiarom alebo poskytnutie pomoci iným spôsobom, ak sú vykonávané za obvyklých podmienok v súlade s poslaním zvereným príslušnej službe, a to aj vtedy, keď zásahy, ku ktorým môžu tieto činnosti viesť, sú svojím charakterom nepredvídateľné a môžu vystaviť pracovníkov, ktorí ich vykonávajú, určitým rizikám, pokiaľ ide o ich bezpečnosť a/alebo zdravie (napr. uznesenie zo 14. júla 2005, Personalrat der Feuerwehr Hamburg, C-52/04, EU:C:2005:467, bod 52, tiež rozsudok z 21. februára 2018, C-518/15, EU:C:2018:82, bod 27).

88. Z tohto hľadiska nemá vôbec žiadnu relevanciu, či je hasič zamestnancom mesta alebo štátu a ani nemá relevanciu to, či má alebo nemá zabezpečenú zdravotnú alebo inú starostlivosť. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 prvého pododseku smernice 89/391 neobsahuje žiadnu definíciu pojmu „verejná služba“ a neodkazuje ani na vnútroštátne právne poriadky, čo sa týka významu, ako sa má tento pojem chápať. Treba ho preto vykladať autonómne.

89. Podľa Súdneho dvora výnimka uvedená v čl. 2 ods. 2 prvom pododseku smernice 89/391 sa uplatňuje reštriktívne a to iba za okolností výnimočnej závažnosti a rozsahu (napr. rozsudok z 5. októbra 2004, Pfeiffer a i., C-397/01 až C-403/01, EU:C:2004:584, body 55 a 57, tiež z 12. januára 2006, Komisia/Španielsko, C-132/04, EU:C:2006:18, bod 26). Ustanovenie čl. 2 ods. 2 smernice 89/391 nemožno vykladať tak, že je vylúčené, že by určité osobitné činnosti verejnej služby, aj keď sú vykonávané za obvyklých podmienok, boli do tej miery špecifické, že ich povaha bráni plánovaniu pracovného času rešpektujúcemu požiadavky uložené smernicou 2003/88 (rozsudok Súdneho dvora z 20. novembra 2018, Sindicatul Familia Constanţa a i., C-147/17, EU:C:2018:926, bod 68).

90. Žiadne výnimočné okolnosti u žalobcu preukázané neboli. Takými okolnosťami nie je ani všeobecne známa skutočnosť, že počas pandémie Covid-19 boli vyhlasované núdzové stavy, pretože nebolo preukázané žiadne konkrétne mimoriadne nasadenie žalobcu v danom období, ani mimoriadne nasadenie hasičov ako takých. Inými slovami, o výnimočné okolnosti by z pohľadu súdu mohlo ísť v prípade konkrétnych zásahov, ktorých by sa zúčastnil priamo žalobca (napr. pri konkrétnom viac dní trvajúcom zásahu napr. pri povodniach, či pri rozsiahlych požiaroch trvajúcich niekoľko dní, či dlhšie), ale určite za takéto okolnosti nemožno považovať celé mesiace. To by bolo v rozpore s tým ako túto výnimku vykladá Súdny dvor.

91. Súd preto uzatvára, že výnimka podľa čl. 2 ods. 2 smernice 89/391 sa na danú vec nevzťahuje a smernica 2003/88 sa vzťahuje na hasičov vykonávajúcich služobnú činnosť podľa zákona č. 315/2001 Z. z.

92. Súd zistil, že žalovaná v ustanovení § 193 zákona č. 315/2001 Z. z. v spojení s § 85 ods. 9 Zákonníka práce legislatívne upravila, že priemerný týždenný služobný čas príslušníka HaZZ vrátane práce nadčas nesmie prekročiť 48 hodín. Tým učinila žalovaná zadosť povinnosti vyplývajúcej z čl. 23 smernice 2003/88 v spojení s čl. 6 písm. a) a b) smernice 2003/88 prijať opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie toho, že (a) týždenný služobný čas príslušníka HaZZ vrátane nadčasov je obmedzený zákonom a súčasne, že (b) tento služobný čas pre každé referenčné obdobie vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín.

93. Súd dodáva, že určenie maximálnej hodnoty služobného času môže byť v rámci transpozície obsiahnuté aj vo viacerých vnútroštátnych legislatívnych aktoch ako v danom prípade (t. j. v kombinácii § 193 zákona č. 315/2001 Z. z. a § 85 ods. 9 Zákonníka práce); transpozícia nemusí byť vykonaná v jednom legislatívnom akte.

94. Ustanovenie čl. 6 písm. b) smernice 2003/88 predpokladá, že dodržanie priemerného pracovného času sa posudzuje pre každé obdobie siedmich dní. Toto tzv. referenčné obdobie môže byť predĺžené pri uplatnení výnimky, ktorú štátu umožňujú zaviesť ustanovenia čl. 16 a čl. 17 smernice 2003/88.

95. Súd preto ďalej riešil otázku, či sa má uplatniť „základné“ sedemdňové referenčné obdobie podľa čl. 6 písm. b) alebo štát uplatnil výnimku, ktorá toto referenčné obdobie predĺžila.

96. Súd pri posúdení ustanovení § 86 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. zistil, že žalovaná v tejto právnej úprave zaviedla rozvrhovanie služobného času príslušníkov na obdobie šiestich mesiacov. Súd toto ustanovenie považoval za legislatívne vymedzenie referenčného obdobia v trvaní šesť mesiacov, čiže ide o výnimku, ktorú umožňuje smernica 2003/88. Konkrétne, ustanovenie čl. 16 písm. b) smernice 2003/88 umožňuje členskému štátu ustanoviť pre uplatnenie maximálneho týždenného pracovného času v čl. 6 smernice 2003/88 referenčné obdobie nepresahujúce štyri mesiace. Toto predĺženie referenčného obdobia môže byť predĺžené až na obdobie 6 mesiacov a to v ustanovení čl. 17 ods. 3 písm. c) zarážka iii) smernice 2003/88, ktoré umožňuje toto predĺženie až na 6 mesiacov, ak ide o protipožiarne služby, na ktoré sa vzťahuje zákon č. 315/2001 Z. z., ktorý sa vzťahuje na príslušníkov HaZZ. Takto stanovená dĺžka referenčné obdobia neprekračuje maximálny limit trvania referenčného obdobia stanoveného v čl. 19 ods. 1 smernice 2003/88.

97. Súd zastáva názor, že smernica 2003/88 nevyžaduje, aby zakotvenie referenčného obdobia bolo realizované tak, že by muselo byť v texte právneho predpisu výslovne označené za „referenčné obdobie“ slúžiace na posúdenie zachovania priemeru maximálneho týždenného pracovného času. Z hľadiska potreby implementácie smernice je podľa súdu postačujúce, že je v § 86 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. zakotvené, že služobný čas sa rozvrhuje na obdobie šiestich mesiacov a za takto vymedzené obdobie sa následne posudzuje, či je splnená požiadavka maximálneho pracovného času 48 hodín priemerne týždenne podľa čl. 6 písm. b) smernice 2003/88. Súd sa teda nestotožnil s výhradou žalobcu, že žalovaná nevyužila možnosť uplatniť výnimku podľa čl. 16 a 17 smernice 2003/88, pretože v právnej úprave nezakotvila žiadne referenčné obdobie a má sa uplatniť „základné“ referenčné obdobie sedemdňové. Na možnosť zakotvenia odchýlky od dĺžky referenčného obdobia v čl. 6 písm. b) smernice 2003/88 nemožno nazerať tak striktne.

98. Z ustanovenia čl. 17 ods. 2 smernice 2003/88 vyplýva, že odchýlky v čl. 17 ods. 3 a čl. 18 ods. 1 smernice 2003/88, čo je prípad žalobcu a protipožiarnych služieb, sa môžu prijať (implementovať) nielen prostredníctvom zákonov a iných právnych predpisov, ale postačuje na to prijatie správnych opatrení, či kolektívnych zmlúv.

99. Súdny dvor išiel dokonca vo výklade aj ďalej, keď uviedol, že ak v prípade neexistencie výslovných opatrení na vykonanie smernice 2003/88 vnútroštátne právo uplatniteľné na danú činnosť zodpovedá podmienkam výnimiek stanovených v tejto smernici, tak je toto právo v súlade so smernicou a nič nebráni vnútroštátnym súdom v jeho uplatňovaní (v tomto zmysle rozsudok z 3. októbra 2000, Simap, C-303/98, EU:C:2000:528, bod 44).

100. Inými slovami, na zavedenie výnimiek nie sú potrebné ani výslovné opatrenia. Podľa Súdneho dvora je však nevyhnutné, aby bola zachovaná právna istota (rozsudok z 21. októbra 2010, Accardo a i., C-227/09, EU:C:2010:624, bod 55). Právna istota je podľa tunajšieho súdu bez pochýb zachovaná vtedy, ak referenčné obdobie vyplýva z právnej úpravy ako je tomu v danom prípade, kedy toto vyplýva z § 86 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. a teda to aj vtedy, ak nie je toto obdobie výslovne v legislatíve označené ako „referenčné obdobie“.

101. Súd preto uvedené uzatvára tak, že žalovaná v § 86 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. zakotvila odchýlku v podobe predĺženia základného referenčného obdobia až na 6 mesiacov, ktorú jej umožňuje čl. 16 písm. b) a čl. 17 ods. 3 písm. c) zarážka iii) smernice 2003/88.

102. Pre úplnosť treba dodať, že čl. 22 ods. 1 smernice 2003/88 umožňuje vo všeobecnosti štátu neuplatňovať čl. 6 smernice 2003/88 pri zachovávaní všeobecných zásad ochrany bezpečnosti a zdravia pracovníkov a s ohľadom na zachovanie ďalších podmienok v tomto ustanovení. Jednou z nich je podľa čl. 22 ods. 1 písm. a) aj predošlý súhlas pracovníka s výkonom takej práce (žalovaná pri výsluchu žalobcu zisťovala, či pri vstupe do HaZZ žalobca súhlasil s podmienkami služobného pomeru). Ide však len o možnosť a je na štáte, či túto výnimku do právnej úpravy zavedenie alebo nie. Ak ju nezavedie, nemôže sa jej dovolávať. Na to, aby ju štát mohol uplatniť, mal toto pravidlo transponovať do vnútroštátnej právnej úpravy zákona č. 315/2001 Z. z., čo ale žalovaná neurobila.

103. Podľa Súdneho dvora v prípade neprijatia opatrení vo vnútroštátnom práve využívajúcich možnosť odchýliek pre členské štáty stanovenú článkom 22 ods. 1 prvým pododsekom smernice 2003/88 je toto ustanovenie pozbavené akejkoľvek relevantnosti pre rozhodovanie (rozsudok Súdneho dvora zo 14. októbra 2010, Günter Fuß, C-243/09, EU:C:2010:609, bod 38). O takú situáciu ide v danej veci. Žalovaná sa preto nemôže dovolávať ustanovenia čl. 22 ods. 1 smernice 2003/88.

104. Žalovaná dotknuté ustanovenia smernice 2003/88 do svojej legislatívy implementovala správne. Žalovaná z tohto hľadiska neporušila právo Únie. To však neplatí o následných opatreniach.

105. Súdny dvor totiž skonštatoval, že prijatie vnútroštátnych opatrení k riadnemu vykonaniu smernice nevyčerpáva účinky smernice. Členské štáty sú povinné zaistiť plné uplatňovanie smernice i po prijatí týchto opatrení. Jednotlivci sú preto oprávnení dovolávať sa pred vnútroštátnym súdom proti štátu ustanovení smernice, ktoré sa zdajú byť, pokiaľ ide o ich predmet, bezpodmienečné a dostatočne presné, kedykoľvek, ak plné uplatnenie smernice v skutočnosti nie je zaistené, to znamená nielen

vtedy, ak smernica nebola implementovaná alebo bola implementovaná nesprávne, ale tiež vtedy, kedy vnútroštátne opatrenia, ktoré smernicu vykonávajú nie sú uplatňované tak, aby bol dosiahnutý ňou zamýšľaný výsledok (rozsudok z 11. júla 2002, Marks & Spencer plc, C-62/00, bod 27).

106. Jednoducho povedané, implementačná povinnosť, čo je povinnosť, ktorá žalovanej vyplýva z čl. 23 smernice 2003/88, nekončí samotným premietnutím obsahu smernice do právneho predpisu, ale končí až uvedením do praxe. Tejto povinnosti žalovaná neučinila zadosť.

107. HaZZ je podľa § 2 ods. 1 a 3 zákona č. 315/2001 Z. z. jednotne organizovaným zborom a je budovaný podľa zásady nadriadenosti a podriadenosti a podlieha ministrovi vnútra. Súvisí to s tým, že zdolávanie požiarov a výkon záchranných prác, čo je primárny účel HaZZ, je podľa ľudskej skúsenosti možný len, ak sa spojí viac ľudí s potrebnou silou, pričom musia konať zámerne, sústredne a pod jednotným vedením (napr. Hácha, E. Slovník veřejného práva československého. Svazek III. Praha : Eurolex Bohemia, 2000, s. 409). V rámci zboru sa preto vynucuje služobná disciplína, ktorá podľa § 68 a § 69 ods. 3 písm. a), b), p) zákona č. 315/2001 Z. z. spočíva v dôslednom plnení povinností, ktoré nie sú vymedzené len právnymi predpismi, ale aj rozkazmi, nariadeniami, príkazmi a pokynmi nadriadených. Túto služobnú disciplínu má právnu povinnosť rešpektovať nielen žalobca ako príslušník HaZZ, ale aj jeho nadriadený.

108. Rozkazy, príkazy a pokyny nadriadených, ktorými bolo žalobcovi podľa § 86 ods. 4 zákona č. 315/2001 Z. z. určované, kedy a v akom rozsahu má naplánované rozvrhovanie služobného času na obdobie šiestich mesiacov podľa § 86 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. sú organizačným formami realizácie verejnej správy. Na tom nemení nič, že toto plánovanie a rozvrhovanie sa deje elektronicky prostredníctvom interného systému SAP.

109. Aj rozkaz, nariadenie, príkaz alebo pokyn, ktorý vydá nadriadený v rámci vrchnostenského vzťahu voči podriadenému musí byť nadriadeným vydaný dodržiac služobnú disciplínu, ktorá podľa § 68 zákona č. 315/2001 Z. z. zahŕňa dôsledné plnenie povinností ustanovených, okrem iného, aj všeobecne záväznými právnymi predpismi. Tými sú aj právne akty Únie a judikatúra Súdneho dvora, ktorá tieto vykladá. Potvrdzuje to aj judikatúra Súdneho dvora, ktorý ustálene judikuje, že aj keď orgán nie je „súdnym orgánom“, nezbavuje ho to povinnosti zabezpečiť uplatnenie práva Únie pri prijímaní rozhodnutí a neuplatniť v prípade potreby vnútroštátne ustanovenia, ktoré sú v rozpore s ustanoveniami práva Únie, ktoré má priamy účinok, keďže takéto povinnosti majú všetky príslušné vnútroštátne orgány a nielen súdne orgány (rozsudok z 21. januára 2020, Banco de Santander SA, C-274/14, EU:C:2020:17, bod 78).

110. Inými slovami, v rámci HaZZ bol nadriadený žalobcu vždy povinný plánovať rozvrh služobného času tak, aby neporušil ustanovenia čl. 6 písm. b) smernice 2003/88 za každé referenčné obdobie šiestich mesiacov. Túto povinnosť služobný úrad žalobcu porušil, pretože žalobcove zmeny služobného času boli rozvrhnuté na obdobia, ktoré sa týkali obdobia týždňov 05/2020 až 52/2022 tak, že prekračovali hodnotu 48 hodín za týždeň priemerne za šesťmesačné obdobie (ods. * MERGEFORMAT 13 vyššie). To nezodpovedá limitu podľa čl. 6 písm. b) smernice 2003/88. Za ostatné tvrdené obdobia žalobca prekračovanie limitu nepreukázal.

111. Súd k tomu uvádza, že pri posudzovaní plánov služieb súd vychádzal z toho, že pod pojem služobný čas podľa § 85 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. je potrebné z hľadiska čl. 2 ods. 1 smernice 2003/88 zahrnúť aj čas pracovnej pohotovosti, ktorú bol žalobca povinný vykonávať počas služobného dňa. V čase, kedy vykonával služobnú pohotovosť totiž bol k dispozícii služobnému úradu a takýto čas je potrebné považovať za pracovný čas podľa smernice 2003/88, najmä pre posúdenie maximálneho limitu pracovného času podľa čl. 6 písm. b) smernice 2003/88. Ak teda žalobca slúžil od 07:00 ráno do 07:00 nasledujúceho dňa, je potrebné celých 24 hodín takto odslúženého času považovať za pracovný čas v zmysle čl. 2 ods. 1 smernice 2003/88 so všetkými právnymi dôsledkami.

112. Súd vychádzal z výkladu Súdneho dvora, podľa ktorého pod pojem „pracovný čas“ v zmysle smernice 2003/88 spadajú všetky doby pracovnej pohotovosti vrátane tých, ktoré boli zabezpečované vo forme nepretržitej dostupnosti, v rámci ktorých majú obmedzenia uložené pracovníkovi takú povahu, že objektívne a veľmi významne ovplyvňujú možnosť tohto pracovníka slobodne nakladať počas tejto doby s časom, v ktorom sa od neho výkon profesionálnej služby nepožaduje, a venovať tento čas svojim vlastným záujmom (napr. rozsudok z 11. novembra 2021, MG, C-214/20, EU:C:2021:909, bod 38).

113. Z dokazovania bolo preukázané, že v prípade jeho vykonávania služobnej pohotovosti išlo presne o takúto situáciu, pretože sa musel zdržiavať na pracovisku, prípadne bol v odpočivárni a mal uložené obmedzenia, ktoré objektívne a veľmi významne ovplyvnili jeho možnosť slobodne nakladať s časom a venovať sa vlastným záujmom, čo je na pracovisku prakticky nemožné, ak žalobca musí byť schopný vo dne, či v noci nastúpiť „do minúty“ na vyhlásený poplach na výjazd. Vylúčenie doby pohotovosti v režime fyzickej prítomnosti na pracovisku z pojmu „pracovný čas“ by ohrozilo cieľ smernice 2003/88, ktorým je zaistiť bezpečnosť a zdravie pracovníkov prostredníctvom stanovenia minimálneho času odpočinku a primeraných prestávok v práci (v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora z 3. októbra 2000, Simap, C-303/98, EU:C:2000:528, bod 49).

114. Treba ale doplniť, že na spôsob odmeňovania za čas pracovnej pohotovosti sa smernica 2003/88 nevzťahuje, pretože tieto otázky upravuje vnútroštátne právo. Je preto prípustné, aby pracovná pohotovosť bola odmeňovaná odlišne než výkon práce nadčas napr. počas výjazdov. Súdny dvor totiž ustálene judikuje, že s výnimkou osobitného prípadu, akým je prípad platenej dovolenky za kalendárny rok sa smernica 2003/88 obmedzuje na úpravu niektorých otázok pracovného času, takže v podstate nie je uplatniteľná na odmeňovanie pracovníkov (rozsudok z 1. decembra 2005, Dellas a i., C-14/04, EU:C:2005:728, bod 38). Smernica preto nevylučuje možnosť prijať právnu úpravu, kolektívnu zmluvu alebo rozhodnutie zamestnávateľa, podľa ktorých sa na účely odmeňovania času pracovnej pohotovosti zohľadní rozdielne doba, počas ktorých dochádza ku skutočnému výkonu pracovnej činnosti, a doba, počas ktorých sa žiadna skutočná práca nevykonáva, hoci tieto doby treba na účely uplatnenia uvedenej smernice v celom rozsahu považovať za „pracovný čas“ (rozsudok z 9. marca 2021, D. J., C-344/19, EU:C:2021:182, bod 58) ako tomu je v danom prípade.

115. V súvislosti s posudzovaním odpracovaného pracovného času, čo namietala žalovaná, súd uvádza, že podľa čl. 16 písm. b) smernice 2003/88 doby platenej ročnej dovolenky priznané v súlade s článkom 7 a doby pracovnej neschopnosti sa nezahŕňajú alebo sú pri výpočte priemeru neutrálne. To znamená, že neexistenciu práce počas tohto obdobia nemožno použiť na kompenzáciu iných období, počas ktorých sa presiahol maximálny týždenný pracovný čas (porov. Korigendum k oznámeniu Komisie, Výkladové oznámenie Komisie o smernici Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES o niektorých aspektoch organizácie pracovného času, 2023/C 143/06, s. 8). Táto skutočnosť však v danom prípade je bez právneho významu s ohľadom na to, že súd vychádzal zo zisteného skutkového stavu, na ktorý postačovalo žalovanou nepopreté skutkové tvrdenia (ods. * MERGEFORMAT 9 vyššie), z ktorých vyplynulo, kedy žalobca a koľko hodín odpracoval v jednotlivých rozhodných obdobiach. Keďže tieto priemery vyšli pre všetky skúmané 6 mesačné obdobia viac ako 48 hodín, započítavanie ďalších období podľa § 97 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. by vzhľadom na absenciu zodpovedajúcich skutkových tvrdení žalovanej bolo nadbytočné.

116. So zreteľom na uvedené súd dospel k záveru, že žalovaná porušila povinnosť podľa čl. 23 smernice 2003/88 tým, že nezaistila plné uplatňovanie smernice po prijatí legislatívnych opatrení na jej prijatie. Žalovaná nezaistila, aby bola uplatňovaná smernica tak, aby dosiahla ňou zamýšľaný výsledok (cit. rozsudok vo veci C-62/00 vyššie v ods. 105), ale považovala za postačujúce vyčerpať túto povinnosť tým, že v zákone bolo zavedené formálne rozvrhovanie na obdobie 6 mesiacov. To nestačilo, aby bolo učinené zadosť požiadavke v ustanovení čl. 6 písm. b) smernice 2003/88.

117. Toto porušenie je o to závažnejšie, že už dávno pred daným porušením Súdny dvor judikoval, že smernica 2003/88 sa týka aj hasičov a žalovanej to preto je známe – ide o dostatočne závažné porušenie práva Únie (ods. 68 až 76 vyššie). Závažné je to aj preto, že túto povinnosť žalovaná nezabezpečila, hoci žalobca ako príslušník HaZZ podlieha nadriadeným a celý zbor podlieha ministrovi vnútra, ktorý je na čele ústredného orgánu štátnej správy. Zvláštne potom v tomto kontexte pôsobí, ak priamo štát sám vo vlastnom verejnom zbore tieto pravidlá porušuje, pretože sa nemá na čo „vyhovoriť“, pretože ich zabezpečenie bolo vzhľadom na subordinačný princíp práve a len v dispozícii služobných orgánov a nadriadených žalobcu.

118. Plánovanie služobných činností podľa § 86 ods. 4 zákona č. 315/2001 Z. z., ku ktorému došlo v období týždňov 05/2020 až 52/2022 nad rámec 48 hodín týždenne priemerne zo strany služobných orgánov žalobcu je potrebné považovať za nesprávny úradný postup tak, ako tento pojem vymedzuje zákon č. 514/2003 Z. z.

119. Ustanovenie § 9 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. nedefinuje samotný pojem „nesprávny úradný postup“ (definuje len, čo sa vždy považuje za nesprávny úradný postup v druhej vete, čo ale nie je prípad danej veci). Z obsahu tohto pojmu vyplýva, že podľa konkrétnych okolností toho ktorého prípadu môže ísť o akúkoľvek činnosť spojenú s výkonom právomocí určitého orgánu verejnej moci, ak pri tomto výkone alebo v súvislosti s ním dôjde k porušeniu pravidiel stanovených právnymi predpismi pre konanie štátneho orgánu alebo k porušeniu poriadku, ktorý vyplýva z povahy, funkcie alebo cieľov tejto činnosti. Pretože úradný postup nie je spravidla možné v právnom predpise upraviť do najmenších podrobností, treba správnosť úradného postupu posudzovať i z hľadiska účelu, k dosiahnutiu ktorého postup štátneho orgánu smeruje (porovnaj rozsudky Najvyššieho súdu SR z 30. júna 2010, sp. zn. 5 Cdo 126/2009, resp. z 31. mája 2011, sp. zn. 6 Cdo 115/2010).

120. Hoci ide o posudzovanie činností služobných orgánov, podľa ustálenej súdnej praxe v spore o náhradu škody spôsobenej výkonom verejnej moci je civilný súd oprávnený prejudiciálne vyriešiť otázku, či v žalobe uvedený úradný postup orgánu verejnej moci je nesprávnym úradným postupom v zmysle § 9 ods. 1 veta prvá zákona č. 514/2003 Z. z. (R 2/2021, uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 23. júna 2020, sp. zn. 3Cdo/127/2018).

121. Súd pri posudzovaní zodpovednosti členských štátov za škody spôsobené jednotlivcom porušeniami práva Únie musí aplikovať vnútroštátne právo podľa usmernení Súdneho dvora na ich vykonanie, pričom tieto usmernenia vyplývajú z judikatúry Súdneho dvora (rozsudok zo 4. októbra 2018, Nikolaj Kantarev, C-571/16, EU:C:2018:807, bod 95).

122. Súd preto, vychádzajúc z potreby dosiahnutia effet utile uplatnil na vec taký extenzívny výklad ustanovenia § 2 písm. a) zákona č. 514/2003 Z. z., že pod „úradný postup orgánov verejnej moci o povinnostiach“ podradil aj zmienenú činnosť služobných orgánov žalobcu pri postupe podľa § 86 ods. 4 zákona č. 315/2001 Z. z. V prípade opačného výkladu by sa poškodený nemohol domôcť svojho práva na náhradu škody porušením práva Únie zo strany štátu spôsobenou činnosťou správnych orgánov v rámci subordinančných vzťahov, čo by bolo v rozpore so zásadou efektivity, čo je neprípustné (napr. rozsudky Súdneho dvora z 5. marca 1996, Brasserie du pecheur a Factortame, C-46/93 a C-48/93, EU:C:1996:79, body 32 a 36, tiež z 25. novembra 2010, Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, bod 46).

123. So zreteľom na uvedené súd uzatvára, že bolo preukázané, že žalovaná porušila povinnosť podľa čl. 23 smernice 2003/88, ak žalobca na základe interných služobných nariadení, rozkazov, príkazov alebo pokynov v období od týždňov 05/2020 až 52/2022 (127 týždňov) musel odpracovať za jednotlivé referenčné obdobia 6 mesiacov služobný čas prekračujúci v priemere 48 hodín, čím sa dopustila žalovaná nesprávneho úradného postupu podľa § 2 písm. a) a § 9 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z.

124. V druhom rade, žalobca musel preukázať, že mu vznikla nemajetková ujma.

125. Súdny dvor už judikoval, že prekročenie maximálneho týždenného pracovného času upraveného v tomto čl. 6 písm. b) smernice 2003/88, ktorým sa pracovníkovi odníma odpočinok, pracovníkovi z tohto dôvodu samo osebe spôsobuje ujmu, keďže znamená zasahovanie aj do jeho bezpečnosti a zdravia (rozsudok zo 14. októbra 2010, Günter Fuß, C-243/09, EU:C:2010:60, bod 54).

126. Žalobca preukázal, že maximálny pracovný čas upravený v čl. 6 písm. b) smernice 2003/88 bol prekročený, čím s poukazom na uvedenú prax Súdneho dvora vznikla žalobcovi ujma.

127. Vznik ujmy potvrdilo aj dokazovanie. Z výsluchu žalobcu bolo preukázané, že priemerne za mesiac odpracuje 240 hodín služby v 10 službách po 24 hodín (služobnú pohotovosť treba považovať za súčasť pojmu pracovný čas v zmysle smernice). Žalobcovi teda bol odnímaný odpočinok, ktorý by mu inak mal patriť. Problém teda nie je, že musí žalobca odpracovať 24 hodín (vrátane 8 hodinovej služobnej pohotovosti), ani hygienické, či iné podmienky na hasičskej stanici, ale to, že priemerne musel odpracovať viac ako 48 hodín týždenne za konkrétne obdobia šiestich mesiacov (v týždňoch 05/2020 do 52/2022). Zaraďovanie do zmien, kedy musí suplovať aj výpadky iných kolegov a poddimenzovanosť spôsobuje, že musí vykonávať ďalšie služby, čo vo výsledku pripravuje žalobcu o odpočinok a možnosť adekvátnej regenerácie a zasahuje do jeho bezpečnosti a zdravia. Žalobca potvrdil, že nedostatok času pociťuje od roku 2012. Podstata dôvodnosti nárokov preto nie je ani v tom, či došlo alebo nedošlo

k poškodeniu zdravia žalobcu, pretože nejde o nárok titulom škody na zdraví, ale o zásahy do práva na maximálny pracovný čas.

128. Súd dospel podľa § 17 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z., ktorý treba na vec podporne aplikovať, k záveru, že iba samotné konštatovanie porušenia práva v danom prípade nebude dostatočným zadosťučinením s ohľadom na to, že ujma, ktorá bola žalobcovi spôsobená trvala nezanedbateľný časový úsek (úsek 127 mesiacov od týždňa 05/2020 do 52/2022), počas ktorých bol žalobcovi odnímaný žalobcovi dostatočný odpočinok a že porušenia sa dopustila žalovaná vo forme závažného porušenia, ktorá sa napriek tejto situácii k nárokom žalobcu navyše postavila úplne odmietavo. Je preto namieste poskytnúť žalobcovi nemajetkovú ujmu v peniazoch podľa citovaného ustanovenia zákona č. 514/2003 Z. z.

129. Čo sa týka výšky nemajetkovej ujmy, ktorú má za daných okolností poskytnúť žalovaná žalobcovi, podľa Súdneho dvora náhrada škody spôsobenej jednotlivcom porušením práva Únie musí byť primeraná vzniknutej škode, aby sa zabezpečila účinná ochrana ich práv (rozsudok z 29. júla 2019, Hochtief Solutions AG Magyarországi Fióktelepe, C-620/17, EU:C:2019:630, bod 46). Súd pri zohľadnení výšky prihliadol na viaceré faktory. Prvým je, že žalovaná sa protiprávneho konania proti žalobcovi dopúšťala dlhší časový úsek niekoľkých mesiacov, pričom závažnosť a protiprávnosť tohto typu konania už v minulosti posúdil Súdny dvor. Tohto porušovania sa dopúšťal priamo ústredný orgán štátnej správy, t. j. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, ktorý je služobným orgánom žalobcu a to voči žalobcovi vychádzajúc pritom z podriadenosti žalobcu voči služobnému úradu. Žalovaná mala vo vlastnej dispozícii možnosť vykonať príslušné opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa pri plánovaní rozvrhov služieb podľa § 86 ods. 4 zákona č. 315/2001 Z. z. zabezpečila správna aplikácia smernice 2003/88 v praxi. Ako nedôveryhodné vyznieva tvrdenie žalovanej, že žalobca ujmu nenamietal. Žalovaná sa totiž k nárokom žalobcu postavila odmietavo aj po podaní žaloby. Druhým je, že v danej veci nešlo o zásah do života žalobcu. Výška nemajetkovej ujmy preto z povahy veci musí byť nižšia ako obvykle poskytované náhrady pri porušení práva na ochranu osobnosti pri smrteľných zásahoch do života [tie sa poskytujú zvyčajne v rozsahu jednej až niekoľkých desiatok tisíc eur – bližšie napr. Šorl, R.: Náhrada nemajetkovej ujmy (bolestné za smútok) pozostalého príbuzného. Stav a východiská. 1. časť. In: C. slovenskej advokácie, č. 9, 2017, s. 10-12]. Tretím je, že táto náhrada by mala byť podľa súdu primeraná a korelujúca aj voči sumám, ktoré zvykne priznávať Súdny dvor v prípade zásahov do práv pri mimozmluvnej zodpovednosti orgánov Únie. Tie sa pohybujú rádovo v jednotkách tisícok eur (napr. vo veci náhrady škody, ktorá žalobcovi údajne vznikla v dôsledku psychického obťažovania a porušenia práva na riadnu správu vecí verejných a povinnosti starostlivosti išlo o sumu 6.000 € bližšie rozsudok Všeobecného súdu zo 17. júla 2024, Montanari/EUCAP Sahel Niger, T-371/22, EU:T:2024:494, resp. o sumu 2.000 € v prípade porušenia práva na ochranu osobných údajov – bližšie odvolací rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2024, Kočner/EUROPOL, C-755/21 P, EU:C:2024:202). Štvrtým je, že nemožno žalované nároky zamieňať s mzdovými nárokmi. Z povahy veci by preto nemali byť žalované nároky vyššie než prípadný mzdový nárok za ušlý čas, ktorý žalobcovi chýba namiesto odpočinku alebo za čas, ktorý musel odpracovať navyše; môžu byť však v istom pomere. Vzhľadom na tieto faktory, dĺžku trvania zásahu (tri celé roky), psychickú a fyzickú záťaž práce, ako aj to, že to malo vplyv na vzťahy s družkou, čím sa stal žalobca osamelým rodičom (a musela mu so starostlivosťou o deti v rozhodnom období pomáhať matka žalobcu), ako aj právne postavenie ministerstva ako porušovateľa a primeranosť voči obdobným nárokom poskytovaným samotným Súdnym dvorom a s ohľadom na výšku nárokov priznávaných vnútroštátnymi súdmi Slovenskej republiky v iných sporoch proti žalovanej, na čo poukazovali obe strany, sa súdu javilo ako spravodlivé stanoviť výšku náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej žalobcovi vo výške 4.000 €.

130. V súvislosti so vzniknutou ujmou sa súd zaoberal aj otázkou, či žalobca ako poškodená osoba vyvinul primerané úsilie na to, aby sa vyhol škode alebo obmedzil jej výšku, a či najmä v primeranom čase využil všetky právne prostriedky, ktoré mal k dispozícii. Súd z vykonaného dokazovania zistil, že žalobca musel odpracovať v období týždňov 05/2020 až 52/2022 pracovný čas prekračujúci hodnotu 48 h za týždeň priemerne. Súd vychádzal z toho, že výkon práv priznaných jednotlivcom priamo uplatniteľnými ustanoveniami práva Únie by bol znemožnený alebo nadmerne sťažený, ak by ich návrhy na náhradu škody založené na porušení práva Únie museli byť zamietnuté alebo čiastočne zamietnuté iba z toho dôvodu, že sa jednotlivci nedomáhali práva (napr. rozsudok Súdneho dvora z 25. novembra 2010, Günter Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, bod 78).

131. Klásť na žalobcu požiadavku, aby využil akékoľvek právne prostriedky pred podaním žaloby nie je namieste, ak sa takáto požiadavka nevyžaduje ani podľa zákona č. 514/2003 Z. z. pri vymáhaní nárokov vyplývajúcich z vnútroštátneho práva (v opačnom prípade by došlo k porušeniu zásady ekvivalencie). Tiež súd dodáva, že žalovaná sa k nárokom žalobcu postavila odmietavo a preto len sotva si možno predstaviť, že by porušovaniu smernice 2003/88 žalovaná zamedzila, ak by sa žalobca ešte pred podaním žaloby obrátil na služobný úrad s nejakou požiadavkou alebo sťažnosťou.

132. Žalovaná namietala, že podmienkou priznania náhrady je existencia závažnej ujmy, resp. k zásahu by muselo dôjsť v značnej miere. S touto námietkou sa súd nestotožnil.

133. Judikatúra Súdneho dvora vznik nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v prípade nesprávnej transpozície smernice neviaže na preukázanie závažnosti vzniknutej ujmy alebo na existenciu závažnej ujmy. Vzhľadom na to, že súd pri rozhodovaní o nárokoch vyplývajúcich z práva Únie musí zachovať zásadu efektivity (ods. 61 a 62 vyššie), nemôže splnením takýchto neexistujúcich podmienok podmieňovať vznik žalovaného nároku, pretože inak by to viedlo k praktickej nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu získania náhrady a zásada efektivity by bola porušená (napr. rozsudok z 9. septembra 2015, Joao Filipe Ferreira da Silva e Brito a i., C-160/14, EU:C:2015:565, bod 50).

134. Podmienka preukázania závažnosti ujmy nevyplýva ani z § 17 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z., ktorý súd podporne na vec použil. Ten totiž pre vznik nemajetkovej ujmy v peniazoch vyžaduje len záver, že iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, ak nie je možné nemajetkovú uspokojiť ju inak. Ako súd uviedol vyššie, len konštatovanie porušenia práva nie je v danom prípade dostatočným zadosťučinením (ods. 128 vyššie).

135. V treťom rade, súd sa zaoberal tým, či v danej veci existuje priama príčinná súvislosť medzi porušením povinnosti, ktorá prislúcha štátu, a vzniknutou ujmou.

136. Podľa vnútroštátnej súdnej praxe, ktorú je podporne potrebné použiť na danú vec príčinná súvislosť musí byť nielen tvrdená (domnelá), ale musí byť bezpečne preukázaná, pričom povinnosť tvrdenia, bremeno tvrdenia, dôkazná povinnosť a dôkazné bremeno, čo sa týka príčinnej súvislosti v civilnom procese, zaťažuje v zásade toho účastníka, ktorého tvrdenie má byť preukázané, teda poškodeného žalobcu (uznesenie Najvyššieho súdu SR zo 16. decembra 2015, sp. zn. 4MCdo/3/2014).

137. Ujma bola preukázaná výpoveďou žalobcu, z ktorej vyplynulo, že žalobcovi služobný úrad odnímal odpočinok v rozsahu, ktorý by mu patril tým, že mu určoval služby, ktoré musel odpracovať nad stanovený limit maximálneho rozsahu pracovného času 48 hodín týždenne za referenčné obdobie šiestich mesiacov. Nebolo preukázané, že by mu táto strata odpočinku vznikla ako dôsledok nejakej inej skutočnosti, resp. žiadna taká nebola ani tvrdená, ani preukázaná. Jedinou príčinou tak bol rozvrh služieb podľa § 86 zákona č. 315/2001 Z. z. v dôsledku ktorej musel žalobca odpracovať (vykonať) služobné úlohy v rámci služobného času v rozsahu, ktorý prekračuje maximálne prípustné hodnoty.

138. Žalobca tak preukázal aj splnenie tretej podmienky (ods. 77 vyššie).

(d) Zhrnutie

139. V súhrnnej skratke, žalobca preukázal všetky podmienky pre vznik nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Bolo preukázané, že žalobcovi vznikla nemajetková ujma, ktorú je namieste nahradiť sumou vo výške 4.000 €, na zaplatenie ktorej vzniklo žalobcovi právo podľa § 17 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. v spojení s relevantnou judikatúrou Súdneho dvora tým, že žalovaná sa dopustila porušenia čl. 6 písm. b), čl. 16 písm. b), čl. 17 ods. 3 písm. c) zarážka iii) nariadenia 2003/88 tým, že nevykonala všetky opatrenia, aby bol dosiahnutý účel smernice 2003/88 a toto porušenie je dostatočne závažné. Medzi týmto porušením a ujmou spôsobenou žalobcovi existuje priama príčinná súvislosť. Za túto škodu zodpovedá žalovaná podľa § 3 ods. 1 písm. d) zákona č. 514/2003 Z. z. v spojení so zásadami efektivity a ekvivalencie a preto súd vo výroku I. zaviazal žalovanú zaplatiť žalobcovi dokazovaním zistenú nemajetkovú ujmu v sume 4.000 €. Vo zvyšku žalovaného nároku súd vo výroku III. žalobu zamietol ako nedôvodnú.

(e) Lehota na plnenie

140. Podľa § 232 ods. 3 CSP lehota na plnenie je tri dni a plynie od právoplatnosti rozsudku. Súd môže v odôvodnených prípadoch určiť dlhšiu lehotu.

141. Trojdňovú lehotu na plnenie určil súd podľa § 232 ods. 3 CSP. Žalovaná nežiadala rozhodnúť o dlhšej lehote na plnenie.

(v) Trovy konania

142. Podľa § 255 ods. 1 CSP súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci.

143. Podľa § 262 CSP o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí (ods. 1). O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie v lehote do 60 dní po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (ods. 2).

144. V súvislosti so sporom žalobcovi vznikli trovy. Úspech strany v spore sa posudzuje porovnaním petitu žaloby a výsledného výroku, t. j. nakoľko žalobca dosiahol to, čoho sa domáhal. Nebyť špecifických okolností, je zrejmé, že žalobca by nebol v celom rozsahu úspešný. Špecifickými okolnosťami v danej veci je, že súd rozhodoval o nároku, ktorý závisel od úvahy súdu a v takýchto prípadoch sa uplatní osobitný režim posudzovania úspechu v konaní. Podľa Ústavného súdu SR súčasná právna úprava nevylučuje osobitný režim posudzovania úspechu v konaní a nárokov na náhradu trov v prípadoch, keď výška plnenia závisela od znaleckého posudku alebo úvahy súdu, a to z hľadiska výsledku v zásade zhodne ako podľa doterajšej úpravy (I. ÚS 56/2017). Zásadu úspechu vo veci treba uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu (sudcovské právo) alebo od znaleckého posudku. V týchto prípadoch však nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku. Nemožno ho totiž ad absurdum zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania v tomto prípade treba rozlíšiť, čo je základné a čo sprevádzajúce. Za základné sa považuje rozhodnutie, že do žalobcovho práva bolo zasiahnuté. Výška ujmy je potom druhotná a nadväzujúca (nález sp. zn. III. ÚS 475/2018, č. 13/2021).

145. Súd preto s poukazom na uvedené závery žalobcu považoval za plne úspešného a žalobcovi podľa § 262 ods. 1 CSP priznal vo výroku IV. plnú náhradu trov konania podľa § 255 ods. 1 CSP, pričom táto sa bude posudzovať len z výšky súdom priznaného nároku.

146. O výške náhrady trov konania rozhodne podľa § 262 ods. 2 CSP súd prvej inštancie do 60 dní po právoplatnosti tohto rozsudku.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu možno podať odvolanie na Mestskom súde Bratislava IV do 15 dní odo dňa jeho doručenia. V odvolaní sa okrem toho, ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka (vrátane uvedenia spisovej značky konania), čo sa ním sleduje, a podpisu uvedie aj to, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne a čoho sa odvolateľ domáha.

Ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľný exekučný titul, môže oprávnený podať návrh na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona.